

“Acaipademler” ve Teoman Kumbaracıbaşı

“Acaipademler” ile müzisyen, sayısız tiyatro oyunu, dizi ve film ile oyuncu, süt reçeli ile “reçelcibaşı” olarak tanıyoruz Teoman Kumbaracıbaşı’yı. “Yazı Tura”nın Teoman’ı, “Eyvah Eyvah” film serisinin İspanyol’u, “Güneşin Kızları”nın Ahmet’i, “Aşka Sürgün”ün Arda’sı, “Gözyaşı Çetesi”nin Serdar’ı ve son zamanlar-

da “Kördüğüm”ün Murat’ı. Ekranlarda gördüğümüz kimliklerinin yanı sıra 30 yıldır tiyatro oyuncusu. Aynı zamanda “Acaipademler” ile birlikte “Marshall Planı” (2009) ve “Budala” (2011) olmak üzere iki albüm sahibi. Ölmeden önce mutlaka tanınması, bilinmesi gerekenler listesinde Kumbaracıbaşı.

> 11. sayfada

Ünivers

univers.ieu.edu.tr

İEÜ İletişim Fakültesi
Uygulama Gazetesi

twitter.com/ieuunivers | facebook.com/ieuunivers | youtube.com/ieuunivers | soundcloud.com/ieuunivers | instagram.com/ieuunivers | medium.com/ieuunivers

Emekçinin günü

İşçilerin uzun çalışma saatlerine karşı direnerek kazandığı 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı, yaklaşık 126 yılı ardından bıraktı. Çalışma koşullarındaki güvencesizlik ve emek sömürüsü pek çok işçiyi aramızdan almaya devam ediyor

Türkiye’de 93 yıllık geçmişe sahip olan 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı, dünyada 126 yıl önce işçilerin uzun mesai saatlerine karşı gelmesiyle başladı. 1800’lü yılların *gün işçi* esasına göre yazın 18 kışın 15 saate çıkan mesai saatleri, direnişin çıkış noktasıydı. *Sekiz Saat Hareketi* adını alan direniş, tüm emekçileri birleştirerek 1 Mayıs’ın Uluslararası İşçi Bayramı olmasını sağladı. Türkiye’de ilk kez 1923’te resmi olarak kutlanan bayram, iki yıl sonra Şeyh Said İsyanı gerekçe gösterilerek Tahrir-i Sükûn yasasıyla yasaklandı. Yarım yüzyıllık yasak, bayramın Taksim’de kutlanmasıyla kırıldı. Bir yıl sonra, o zamana kadarki en çok katılımın sağlandığı mitingde, 36 işçi ateş açılması sonucu çıkan izdihamda hayatını kaybetti. Faileri araştırılmayan olay sonrası ‘80 Darbesi’yle birlikte 1 Mayıs İşçi ve Emekçiler Bayramı tatil olmaktan çıkarılarak kutlamalar yasaklandı. 29 yıl aradan sonra yeniden tatil

ilan edilen bayramın Taksim’de kutlanması için pek çok sendika ve dernek hâlâ mücadele veriyor. Her yıl alanlarda sermayenin ve hükümetin yaptırımlarına karşı emekçiler, insanca yaşam ve çalışma koşulları talebinde bulunuyor.

Yeni toplum, aynı sınıf

Sanayi Devrimi sonrası doğan emekçi sınıfı günümüzde yerini prekaryaya bırakmış durumda. Türkiye’de en tanınmış örneklerini taşeron ve mevsimlik işçilerin oluşturduğu bu yeni sistem, yasal düzenleme yetersizliği nedeniyle göçmen işçileri de kapsıyor. Mülteci statüsü verilmediği için ek yönetmeliklerle Türkiye’nin istihdam konusunda faydalanmak istediği bu işçi grubu, özellikle tarım ve hayvancılık alanında uzun mesai saatleriyle çalıştırılmasına karşı düşük ücretler alıyor. 1800’lerin hak arayışları, yaklaşık 200 yıldır geçerliliğini koruyor.

Prekarya ve burjuvazi

Güvencesiz ekonomik sistem,

yalnızca işçi sınıfını kapsıyor görünse de prekarya beyaz yakalıların da mavi yakalı olduğunun altını çiziyor. Prekarya fikrini geliştiren Britanyalı ekonomist Guy Standing, orta sınıf ve proletarya kavramlarının günümüze hitap etmediğini ve prekaryanın sosyal devlet anlayışının daraldığı, 2000’li yılların krizlerinin yaşandığı dönemde yeni bir sınıf olarak ortaya çıktığını söylüyor. Standing’in ne olduğundan çok ne olmadığını açıkladığı prekarya olgusu, “Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf” kitabında da belirttiği üzere işçileri “çalışan yoksullar” olarak niteliyor.

Değişen düzen

Türkiye, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü’nün (OECD) ülkeleri arasında çalışma saatleri esnekliğinde en katılar arasında yer alıyor. Haftalık ortalama 40,9 saatlik çalışma süresiyle Türkiye, OECD’nin 19 Nisan’da yayımladığı grafiğe göre, en uzun çalışma saati uygulanan ülkeler arasında

ilk sırada. 2014 raporundaysa gelir dağılımı eşitliğinde ikinci sırada olan Türkiye, yüzde 4,5’le 24 ülke arasında sonuncu sırada bulunuyor.

İş Cinayetleri Almanagi yayında

Prekaryanın liberal ekonomi politikalarının sonucu olduğunu söyleyen Standing, sosyal devlet anlayışının zayıflamasının emek sömürüsüne yol açtığını vurguluyor. Sömürünün en yoğun olduğu inşaat sektörü, iş cinayetlerinin yaşandığı sektörlerin de başında geliyor. Adalet Arayan İşçi Aileleri’nin 2008’den bu yana devam eden mücadelesini görünür kılmak için hazırlanan 2015 İş Cinayetleri Almanagi’na göre, en az 418 işçinin hayatını kaybettiği inşaat sektörünü tarım, taşımacılık, ticaret ve madencilik sektörleri izliyor. Cinayetlerde hayatını kaybeden işçilerin en az yüzde 35’i çocukken, İstanbul iş cinayetlerinin en çok yaşandığı iller arasında ilk sırada bulunuyor.

Enginar Festivali

İkinci Uluslararası Enginar Festivali 29 Nisan-1 Mayıs tarihleri arasında düzenlendi. Festivalde açılan yiyecek standları kadar düzenlenen sanat atölyeleri de halkın ilgi odağı oldu. Yıldızca Seramik’in sahibi Yıldız Parlakyiğit ile Urla Sanat Sokağı’ndaki işleyişi ve festivali konuştuk.

> 2. sayfada

Kilis’te son durum

Ocak ayından itibaren 40’in üzerinde roket mermisi atılan Kilis’te 18 kişi hayatını kaybederken birçok kişi de yaralandı. Kent Suriye’de savaşan gruplar için de stratejik öneme sahip. Atılan roketlerden sorumlu tutulan IŞİD saldırıları üstlenmezken, Türkiye bu saldırılara karşı yeni önlemler alıyor.

> 4. sayfada

Hızlı karar

Karaman’da 10 çocuğa cinsel istismarda bulunduğu gerekçesiyle Muharrem B. yargılandığı davanın ilk duruşmasında 508 yıl 3 ay hapis cezası aldı. İstismanın Ensar Vakfı’na bağlı kayıtsız yurtlarda yaşanması tepkilere neden oldu. Yargılama sürecini ve istismanın Ensar Vakfı’yla olan ilişkisini Avukat Ceren Şimşek, Ünivers’e değerlendirdi.

> 5. sayfada

Muallim-i Biricik

Köy Enstitüleri’nde öğrenim gören Muharrem Yılmaz, enstitülerin 76’ncı yılında üreterek tüketme geleneğini hâlâ yaşıyor. 1948’de mezun olduğu Akçadağ Köy Enstitüsü, dönemin 21 enstitüsünden biri. Yılmaz’ın yazdığı kitaplar ve yaptığı makrome işleri, Köy Enstitüleri’ni günümüzde de yaşatmaya devam ediyor.

> 9. sayfada

Otseverler bir kez daha buluştu

Çeşme Belediyesi tarafından bu yıl yedinci kez düzenlenen Alaçatı Ot Festivali ziyaretçi akınına uğradı. Üçüncü ve dördüncü günleri hafta sonuna denk gelen festivalde güzel havayı fırsat bilen binlerce insan Ot Festivali'ne akın etti. Festivale yalnızca İzmir'den değil şehir dışından da turlarla çok sayıda insan geldi

Arda Aydın

Festival boyunca Alaçatı sokaklarını dolduran binlerce insan açılan yiyecek standlarında da yoğun ilgi gösterdi. Yetkililerin yaptığı açıklamaya göre Alaçatı tarihinde görülmemiş bir insan ve araç yoğunluğu yaşandı ve hiçbir adli vaka yaşanmadı. Festival boyunca oluşabilecek olumsuzluklara karşı yetkili makamlar festival alanına yakın yerlerdeki çöplerin kapaklarını kapattı. Festivali değerlendiren Çeşme Belediye Başkanı Muhittin Dalgıç, "Ülkenin gergin havasından bunalan insanlar, Alaçatı Ot Festivali'ne gelerek nefes aldı" dedi.

Etkinliklere yoğun ilgi

Festival kapsamında düzenlenen otları tanıma ve toplama gezilerinden yemek atölyelerine, yabani ot ve bitkilerle beslenme seminerlerine kadar halk bütün atölye ve seminerlere yoğun ilgi gösterdi. Ayrıca etkinlikde konserlere de yoğun ilgi vardı. Önceki yıllardan farklı olarak; bu yıl yerel

standlar da 4 gün boyunca ziyaretçilere çeşit çeşit ot ve otlı lezzetler sundu. Cumartesi günü düzenlenen yüzlerce kişinin eşlik ettiği festival korteji de renkli görüntülere sahne oldu.

Jüri seçim yapmakta zorlandı, iki tane birinci seçti

Festivalin son gününde, Alaçatı Amfi Tiyatro'da, geleneksel olarak düzenlenen en çok ot toplama ve en güzel ot yemeği yarışmaları düzenlendi. En Çok Ot Toplama yarışmasında 6 kişi yarışırken, Eşenur Kurnaz birinci, Nuran Erden ikinci ve Yaren İnce üçüncü oldu. Yemek yarışmasında ise 13 kişi yarışırken, Çengel Dikenî yemeği ile Recep Subaşı ve Güveçte Otlı Et Türülsü yemeği ile Şennaz Çevik birinciliği paylaştılar. Kınalı Pide yemeği ile Elif Ok ikinci olurken Tatlı Radikam ile İsabet Barutçuoğlu üçüncü oldu. Festivalin kapanışında konuşma yapan Çeşme Belediye Başkanı Muhittin Dalgıç, festivalin her geçen yıl daha da büyüdüğüne dikkat çekerek, "Böyle moral dolu umut verici günlere ihtiyacımız

vardı. Festivalin hazırlanmasında katkı koyan belediyemizin tüm çalışanlarına teşekkür ediyorum. Çok güzel, dolu dolu bir dört gün yaşandı. Her gün ayrı etkinliklerle, eğlencesiyle, yarışmasıyla güzel

bir festival oldu. Tebessüm etmeye, gülmeye çok ihtiyaç duyduğumuz bugünlerde umuyorum ki, bütün vatandaşlarımız mutlu ayrıldılar. Sokaklarımız dolu doluydu. Şen şakrak, gülüş sesleriyle dolaşan

insanlardan, inanıyorum ki hem turizmcimiz, hem esnafımız, hem de Çeşme halkımız mutlu olmuşlardır. Böylelikle yaz sezonunu da Alaçatı Ot Festivali ile açmış olduk" dedi.

En güzel ot yemeği yarışması jürisi

Enginar bahane, sanat şahane

Bu sene ikinci düzenlenen Uluslararası Urla Enginar Festivali'nin teması enginar olsa da festival kapsamında düzenlenen sanat atölyeleri de en az enginar kadar katılımcıların ilgisini çekti. Yıldızca Seramik Atölyesinden Yıldız Parlakyiğit ve My Stone House Çini Atölyesinden Özlem Tüzer Koç ve Sevil Tüzer Altındağ ile düzenledikleri atölyeler ve festival hakkında görüştük

Arda Aydın

Bu sene 2'ncisi düzenlenen Uluslararası Urla Enginar Festivali 29 Nisan-1 Mayıs tarihleri arasında ziyaretçilerine kapılarını açtı. İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Urla Belediyesi ve Delice'nin katkılarıyla düzenlenen festival 3 gün boyunca ziyaretçilerin yoğun ilgisine sahne oldu.

Festival çok keyifli

Emekli çocuk gelişimi öğretmeni Yıldız Parlakyiğit, emekli olduktan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik Bölümü okumuş. Yaklaşık 6 yıldır Urla'da seramik işiyle uğraşan Parlakyiğit, İki yıldır düzenlenen festivalde, Festival Duvarı Boyama Etkinliğini yürütüyor. Festivalden önce bu etkinliği düzenlediklerini ancak iki senedir temayı enginar olarak değiştirdiklerini söylüyor. Urla'da açtığı atölye vesilesiyle çok iyi dostluklar kurduğunu söyleyen Parlakyiğit, "Burada inanılmaz insanlarla tanıştım, Urla'nın güzelliği başka buradaki insanların güzelliği başka. Biz artık bir aile,

hatta aileden öte bir şey oldu ama tabii bunu kelimelerle anlatmam imkânsız." Diye anlatıyor atölyede ki sıcak ortamı.

Festival yokken de çok keyifli

Festival olmadığı dönemlerde de atölyeye gelen katılımcılarla beraber çok güzel işler yaptıklarını anlatan Parlakyiğit, atölye ortamını "Sabah 10da geliyoruz. Ssaati unutup akşam 7'ye kadar seramik çalışıyoruz. Arkadaşların belli günleri var ama herkesin zaten anahtarı var ben olmasam da gelip burada çalışabiliyorlar" diye anlatıyor.

Urla'da kadınlar ön planda

Urla'ya geldiğinde 2. atölyeyi kendisinin açtığını söyleyen Parlakyiğit, şimdilerde kendisinin bildiği 17 atölye olduğunu söylüyor. Urla'da kadınların sanata ilgisini tarif eden Parlakyiğit, "Şunu söylemek gerekiyor, burada kadınlar ön planda hatta biz buraya kadınlar cumhuriyeti diyoruz çünkü bütün atölyeleri açanlar kadınlar. Resim, çini her dalda kadınlar ön planda ve insanlar bunu hissedebiliyor. Burada üretilen eserlere kadın eli değdiğini, ruhunun olduğunu hissedebiliyor insanlar." diyor.

Urla'da sanatı var edenlerden birisi

Urla Sanat Sokağı'ndaki atölyelerden biri olan My Stone Home Art Çini Atölyesi'nin sahipleri Özlem Tüzer Koç ve Sevil Tüzer Altındağ, Yıldız Parlakyiğit'in öğretmenleri olduğunu ve Parlakyiğit'in Urla'da sanatı var edenlerden birisi olduğunu söylüyor. Altındağ atölyeyi açış amaçlarını, "Aslında bu atölyeyi açış

amaçlarımızdan birisi, burada bir mahallede yaşıyoruz ve etrafımızda birçok çocuk var. Bu çocukları nasıl eğitebiliriz, onlara nasıl bir şey öğretebiliriz sorusu bizim bu atölyeyi açış amaçlarımızdan birisi oldu." şeklinde anlatıyor.

Eskiye dönüş

Atölyede genellikle eski şeylerden bir şeyler üretmeye çabaladıklarını söyleyen Koç, eski eşyaların önemini "Biz eskiye çok önem

veren kişileriz. Burada yeni bir şey yok sürekli eskileri yenileyip tekrar hayata kazandırmaya çalışıyoruz. Üzerimizdeki önlüklerimiz, bulduğumuz ortam hepsi tekrar işlenerek hayata kazandırıldı. Buradaki eskilerin de gelen insanlar tarafından beğenilmesi bizi çok mutlu ediyor. Böylece eskinin ne kadar önemli olduğunu, unutulmaması gerektiğini tekrar anlıyoruz. " şeklinde anlatıyor.

Sevil Tüzer Altındağ, Yıldız Parlakyiğit ve Özlem Tüzer Koç

İzmir Kitap Fuarı 21 yaşında

Bu yıl 21.'si düzenlenen İzmir Kitap Fuarı 16-24 Nisan tarihleri arasında İzmir Fuar Alanı'nda yapıldı. Pek çok yazarın konuk olduğu fuarda, genç ve çocuk kitapları yazarı Muzaffer İzgü ile kitap okuma ve internet bağlantılı e-kitap hakkında konuştuk

Tuğçe Vural

Tünyap Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş. tarafından, Türkiye Yayıncılar Birliği işbirliğiyle hazırlanan 21. İzmir Kitap Fuarı, 16 Nisan tarihinde İzmir Fuar Alanı'nda (Kültürpark) düzenlenen törenle İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu tarafından açıldı. Girişin ücretsiz olduğu fuarda, dokuz gün boyunca düzenlenen etkinlikler ve imza günlerinde İlber Ortaylı, Gülten Dayıoğlu, Canan Tan, Murathan Mungan, Ayşe Kulin, Muzaffer İzgü, Banu Avar, Üstün Dökmen, OT Dergisi ve Uykusuz Dergisi yazar ve çizirlerinin de aralarında bulunduğu pek çok yazar okurlarıyla buluştu. Ayrıca, Behçet Necatigil ve Samim Kocagöz'ün 100. Yaşının paneli ve sergilerle anıldığı fuarda Koray Yersüren, Emine Can ve Merve Akıncı gibi Yeni Nesil yazarlarada yer verildi. Her yıl olduğu gibi bu yıl da kalabalık olan fuara, açılışının hafta

sonuna denk gelmesiyle ilgi arttı. NTV yayınları kurduğu 2 standta da okurlarına %50 indirim uyguladı. En ucuzu 3 tl olan kitapların arasından en çok satan kitap "Bir Psikayatristin Gizli Defteri" oldu. Kitap fiyatlarının yüksek olmasından şikayetçi olanlara belli oranda indirimler sağlanıyor olması okuyucuyu kitap almaya ve okumaya teşvik etti. Ayrıca tüm yayınevlerinin ve farklı tarzda eserlerin birarada olması insanların ihtiyaçlarını bulmalarını kolaylaştırırken, ihtiyaç olduğunu hissetmedikleri şeylere karşı ilgi duymalarını da sağladı. Fuarda İzmir'in tarihini anlatan kitapların satıldığı İzmir Büyük Şehir Belediyesi Kent Kitaplığı'na da yer verildi. Daha çok akademi amaçlı alınan kitaplar arasında en çok satan kitap, yeni çıkan "İzmir Mutfacı" kitabı oldu. Ayrıca "Sorularla İzmir Tarihi" ve "İmbat İzmir Küstü" kitapları da en çok satanlar arasındaydı. Pek çok çocuk ve gence faydalı olan fuara şehir dışından

gelenlerde oldu. Bu yıl 400 yayınevi ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla gerçekleşen, yaklaşık 150 kültür etkinliğine ev sahipliği yapan İzmir Kitap Fuarı 25 Nisan tarihinde sona erdi. Türkiye'nin en çok okunan gülmece, genç ve çocuk kitapları yazarı Muzaffer İzgü de konuklar arasındaydı. İzgü kitap okuma ve e-kitap hakkında şunları söyledi: "Kitap fuarı ilk kurulduğu yıldan

beri buraya geliyorum. İlk yıl onur konuğuydum. Başım her zaman kalabalıktır. Bugün imza günümdü, imzayı bitirdim fakat hala kalabalık vardı. İzmir okuyan bir kenttir. Genci, çocuğu, yaşlısı farketmiyor İzmir halkı bu tür etkinliklere her zaman ilgi gösteriyor. O bakımdan buraya gelen yazarlar ve yayın evlerinin hiçbir sıkıntısı korkusu olmasın. Seve seve gelsinler. İzmir'de çocuk da

okur büyük de. Okumayı seven çok insan var. İnternet üzerinden kitap okumaya yani e-kitap uygulamasına sıcak bakmıyorum, hiçbir zaman alışamadım. Kitap bir sevgilidir bence. O sevgiliyi yanınızda taşımanız gerekir. Ötekini taşıyamıyorsunuz. Kitabın kendine özgür bir kokusu vardır. Belki yeni nesil internet üzerinden kitap okumaya alışacaktır ama benim gibi insanlar ona zor alışır."

Çiçek kokulu festival

Karşıyaka Belediyesi'nin gelenekselleştirdiği Çiçek Festivali, 15'inci kez İzmirliyle buluşacak. 13-16 Mayıs tarihleri arasında çiçek üreticilerini ve çiçekseverleri bir araya getirecek olan festival, Bostanlı Pazaryeri'nde yapılacak

Öznur Uşaklılar

İzmirli çiçek üreticileriyle doğaseverleri bir araya getiren Karşıyaka Çiçek Festivali 13 Mayıs'ta başlayacak. Karşıyaka Belediyesi tarafından düzenlenen festival dört gün sürecek. Ödemiş, Urla ve Bayındır gibi çiçek üretiminin çokça yapıldığı yerlerden yüze yakın çiçek üreticisi, Bostanlı'da çiçeklerini satışa sunacak. Çiçek, bahçe malzemeleri ve çiçek bakım malzemeleri satışının yanı sıra, katılımcılara çiçek ve bahçe konusunda ücretsiz danışmanlık imkânı sunulacak. Akşamları verilecek konserlerle festivale renk katacak.

En çeşitli çiçek festivallerinden biri

Bayındır Çiçek Festivali'nden sonraki en büyük çiçek festivali olan etkinliğe geçen yıl olduğu gibi yüzlerce kamyon çiçek getirtilecek. Çoğunluğu mevsimlik çiçeklerin oluşturduğu festivalde çok yıllık bitkiler de bulunacak. En çok gül, ortanca ve sardunya çeşitlerinin doldurduğu alanda, ev

bitkilerine kıyasla bahçe bitkileri yoğunlukta olacak.

Yalnızca çiçek değil

Çiçek, meyve ve ağaç fidanları festivalin büyük bir oranını oluştursa da daha önceki festivallerde olduğu gibi yöresel gıda ve hediye eşya standları da festivalde yerlerini alacak. Çocuklar için oyun grupları oluşturulan festivalde, yetişkinler de konserlerin tadını çıkartacak.

Konserler festival ruhunu pekiştirecek

Festivalin gerçekleştiği Bostanlı Pazaryeri'nde yapılacak olan konserler saat 21.00'da başlayacak. İlk festival günü, 13 Mayıs akşamı, Cenk Bosnalı Balkan ezgileriyle İzmirliyle buluşacak. 14 Mayıs'ta alternatif rock müzik tarzının tanınan isimlerinden Nevzat Doğansoy ya da bilinen ismiyle Nev, sahne alacak. Türk Halk Müziği Sanatçısı Ali Çakar ise 15 Mayıs'ta sahneye çıkacak ve son gün yalnızca çiçek satışı yapılacağı için konser etkinliklerinin kapanışını yapacak.

Aracısız alışveriş

Çiçek yetiştiricilerinin festivalde yer alması İzmirliyle alışveriş sırasında, çiçeğe bakma koşulları ve çiçeğin özellikleri hakkında bilgi edinme imkanı sunuyor. Fiyatların da alışılandan az olması daha önce festivale katılan bazı kişilere göre, çiçekçilerin aynı zamanda yetiştirici olmasından kaynaklanıyor.

Ek danışmanlık

Alıcıya bitki hakkında bilgi veren çiçek yetiştiricilerinin yanı sıra, Karşıyaka Belediyesi Parklar Müdürlüğü de festival boyunca İzmirliyle yardımda bulunacak. Çiçek ve bahçe konularında alıcılara ücretsiz eğitim verecek olan Müdürlük, alanda stant açarak bilgi almak isteyenlere danışmanlık yapacak.

Tek sorun park yeri

Geçtiğimiz yıl yapılan festival yaklaşık 50 bin kişi katıldı. 70'ten fazla çiçek yetiştiricisinin 500 kamyon çiçek getirdiği festivalde Karşıyaka Belediyesi'nin belirttiği üzere ürünlerin yüzde 90'ı alıcı buldu. Festivalin rağbet görmesi, pazaryerinin çevresinde park yeri bulamama sorununa neden oldu.

Kilis'te arka plan

Kilis'e Ocak ayından bu yana 40'ın üzerinde roket mermisi atıldı. Suriye'de IŞİD'in kontrol ettiği bölgelerden yapılan bu saldırılarda, 18 kişi hayatını kaybederken birçok kişi de yaralandı. Kentteki nüfusun %30'u yakındaki il ve ilçelere göç etti. Saldırıları üstlenmeyen IŞİD karşısında Türkiye, atılan roketleri önleme hususunda yeni tedbirler alıyor

Çağrı Çınar

Suriye'de beş yıldan beri devam eden iç savaştan kaçanların akınına uğrayan Kilis, Halep'in kuzeyinde savaşan gruplar içinde stratejik bir önem teşkil ediyor. Şehir, Suriye'de savaşan gruplar için önemli bir giriş çıkış bölgesi. Öncüpınar Sınır Kapısı, Azez koridorunda ve doğusunda savaşan Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) bağlantılı gruplar için, Türkiye ile tek bağlantı noktası. Aynı şekilde şehrin güneybatısı, Kürt güçlerinin kontrolünde olan Afrin ile komşu. IŞİD içinse kent; kaçakçılık, eleman temin etme ve kritik geçiş güzergahlarından birisi olması açısından oldukça önemli.

Atılan roketlerin sayısı arttı

2 Mart'ta Havar Kilis Operasyon Odası altında birleşen Özgür Suriye Ordusu grupları, Türk topçu bataryaları ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) hava desteğiyle, Kilis sınır hattı

boyunca IŞİD'e karşı ilerlemeye başlamıştı. Gruplar birçok köyü IŞİD'ten geri alırken, 7 Nisan'da IŞİD'in elindeki Çobanbey Sınır Kapısı'nı ele geçirmişti. Fakat daha sonra gruplar bölgeyi elinde tutamayıp Tall Battal Köyü'ne geri çekilmişti. Gelişen süreçte, 8 Mart'ta IŞİD kontrolünde olan El-Bab kentinden Türkiye'ye sekiz roket mermisi atılmıştı. ABD ve Türkiye destekli Özgür Suriye Ordusu gruplarının IŞİD'e karşı Kilis sınırında verdiği etkin mücadeleyle birlikte atılan roket sayısı artmaya başlamıştı.

IŞİD saldırıları üstlenmedi

Akıllarda soru işareti bırakan nokta ise IŞİD'in saldırıları üstlenmemesi. Bütün çevreler Kilis'e atılan roketlerden IŞİD'i sorumlu tutarken, örgüt saldırılara ilişkin herhangi bir görüntü yayınlamadı ve saldırıları da üstlenmedi. Diğer ülkelere yaptığı saldırıları üstlenip görüntü yayınlayan örgüt, hatırlanacağı üzere 19 Nisan'da Irak'ta Başika Kampı'nda bir Türk tankını vurma görüntülerini ve 28 Nisan'da

Gaziantep Karkamış sınırında üç Türk tankına ait vurulma görüntülerini paylaşmıştı.

Tedbirler alınıyor

Türkiye'nin kendine ait hava savunma sistemlerine sahip olmaması, atılan roketlerin engellenmesi konusunda en önemli sorunların başında geliyor.

Bunun için ABD ile Türkiye'ye HIMARS Füze Sistemi'nin (High Mobility Artillery Rocket System) kurulmasına ilişkin çalışmalar sürüyor. Diğer bir önlem ise, Türkiye ve ABD güdümündeki Özgür Suriye Ordusu gruplarının Kuzey Halep'te batı hattı yerine güneye ilerlemesi. IŞİD'in kontrol ettiği

bölgelerden atılan çok namlulu katyuşa roketlerinin menzili 30 km'ye kadar çıkabiliyor. Roketler Türkiye'ye daha çok 10-12 km'den atılıyor. Daha uzak mesafeden atıldığı zaman hedefte sapmalar oluyor. Bunun için IŞİD'in güneye doğru geri-letilip Kilis'in füze menziline çıkarılması planlanıyor.

Özgür Suriye Ordusu Kürt Güçleri(PYD) Işid Suriye
Kaynak: Levent Kemal, openstreetmap

50 milyon kişiden biri misiniz?

Geçtiğimiz ay Türkiye'de 50 milyon kişinin kimlik bilgilerinin çalınıp internette yayınlanmasıyla ortaya çıkan olayın boyutlarını Avukat Faris Dikçe ile görüştük

Arda Aydın

Kimlik bilgilerinin çalınmasını nasıl değerlendiriyorsunuz ve bu durum ne gibi sorunlar doğurabilir?

Kimlik bilgilerinin çalınması doğrudan hepimizi ilgilendiren büyük bir sorun. Özellikle kişisel bilgilerin kullanılarak olaylarının yoğun bir artış gösterdiği böyle bir ortamda kötü

niyetli birtakım kişilerin eline geçecek bu bilgiler bir anlamda bu kişilerin ekmeğine yağ sürecektir. Bu bilgileri ele geçiren bir kişi, ele geçirdiği kişinin bilgileriyle kredi çekebilir, kefil olabilir, şirket kurabilir ve kişiyi borç altına sokacak diğer işlemlerde bulunabilir. Ancak bütün bunları yapabilmek için sadece kimlik bilgilerine sahip olmak elbette tek başına yeterli değil. Bunun yanında imza ve beyanda da sahtecilik yapması sonucunda bu gibi durumlarla karşılaşılabilir. Bir diğer sorun ise bu bilgilerle yapılan,

vatandaşları sınıflandırma yani yaygın tabirle "fişleme" olasılığıdır. Maalesef insanların belli bir ırk, din, mezhep, sosyal statü gibi şekillerde ayrımata tabi tutup davranışlarını buna göre yönlendirmek isteyen

bir takım kişi ya da gruplar bu bilgilerle amaçlarına daha rahat ulaşacaklardır.

Olumsuz bir durumla karşılaşılması durumunda ne yapılabilir?

Kimlik bilgilerinin çalındığını düşünen kişi Cumhuriyet Başsavcılığı'na giderek suç duyurusunda bulunabilir. Burada iki önemli nokta var. Türk ceza kanununda "kişisel bilgileri ele geçirme" tek başına düzenlenmiş bir suç tipidir. Yani bu bilgileri ele geçiren kişi bu bilgileri kullansa da kullanmasa da ceza kanununa göre suç işlemiş olacaktır. Bilgilerin kullanılarak yarar sağlanması suçun gerçekleşmesi için gerekli unsurlardan değildir. Ayrıca bu bilgiler kullanılarak örneğin, dolandırıcılık ya da sahtecilik yapılarak borçlandırıcı bir işlem yapılması durumunda; kişi, o suça özgü cezaya ayrıca mahkum

edilebilecektir. Kişisel bilgileri ele geçirme suçu TCK. 139. Madde hükmüne göre takibi şikâyetle bağlı bir suç değildir. Yani kişi şikâyetçi olmasa da savcılık kamu adına re'sen bu soruşturmayı başlatacaktır. Nitekim böyle bir soruşturma şu anda Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılmaktadır. İkinci durumda yani bilgilerin kullanılması neticesinde zarar gören kişi ise bu durumu öğrendiği anda derhal karakol ya da savcılığa ihbar ya da suç duyurusunda bulunmalıdır.

Bazı kişilerin bir süredir avukatlık bürolarını gezerek bu bilgileri satmaya çalıştıkları söyleniyor, siz böyle bir durumla karşılaştınız mı?

Özellikle icra takibi işleri yoğun olan bu alanda faaliyet gösteren avukatlık bürolarına; borcular adına çıkarılacak

tebligatların adresine ulaşması veya haciz mahali olarak doğru yere gidilmesi bakımından kolaylık sağlayacağı için bu bilgilerin bazı kişiler tarafından satıldığını ben de basından duydum. Ancak bu konunun ne derece doğru olduğunu bilmiyorum. Benim büroma bu amaçla birileri gelmedi ya da benimle bu amaçla iletişime geçen birileri olmadı.

Peki bu suçu işleyenler yakalanırsa ne ceza alacak?

Kişisel verileri kaydetme ve ele geçirme suçları, Türk ceza kanunu 135. ve 136. Maddeleri uyarınca cezalandırılacak suçlardır. Cezası 1 yıla 4 yıl arasında değişmektedir. Ayrıca bu suçun kamu görevlisi tarafından ya da belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanarak işlenmesi durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılacaktır.

Eğitimi değiştiren formül

Sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim 1997 yılında kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştu. Zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran 4+4+4 sistemiye, 2012-2013 öğretim yılında hayata geçirildi. Aradan geçen sürede eğitim hayatında neler değişti?

Ece Orus

Uygulama 3 kademe halinde 12 yıllık kesintili eğitime dönüştürüldü. Yeni sistemde ilköğretim 4+4 şeklinde iki kademedan oluşuyor. Ardından gelecek 4 yıl ise “ortaöğretim” olarak devam ediyor. Lise eğitimi temel eğitim kapsamına alınıp zorunlu hale getirildi. Böylece ilköğretim ve lise eğitimi “temel eğitim” olarak 4+4+4 şeklinde yeniden düzenlendi. İlk dört yılı bitiren öğrenci halen devam ettiği ilköğretim okuluna gidebileceği gibi başka bir okulun ikinci kademesine de devam edebiliyor. Bu kademe “ortaokul” işlevi görüyor. Bu sistemin uygulanmasındaki temel sebeplerse kaldırılan imam hatip ortaokullarının geri gelmesi, meslek eğitiminin artırılması

ve zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması. Yeni sistemde 66 ayını dolduran çocukların okula katılması zorunlu. 60-66 aylık çocuklarsa velilerin izniyle okula başlayabilirken, veliler çocuklarının okul hayatına hazır olmadığını düşünürse rapor alabiliyor. Bu uygulama nedeniyle 1. sınıflar kalabalıklaşmış ve çocuklar arasında yaş dengesizliği ortaya çıkmıştır. Ayrıca Eğitim Sen’in kız çocukların eğitim hayatındaki durumuna dair açıkladığı rapora göre, 4+4+4 sisteminden sonra ortaokuldan mezun olan 36 bin 401 kız çocuğu, hiçbir kuruma kayıt yaptırmamıştır.

“Bu sistem eğitime yapılan darbedir”

Yeni sistemin gelmesiyle ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin durumu hakkında ilkokul öğretmeni N.A. ve Türkçe öğretmeni B.A.

ile konuştuk. İlkokula başlama yaşının 6’ya çekilmesiyle sistemin uygulandığı ilk sene yüzde 88 oranında başarısızlıkla karşılaşıldı. Aynı zamanda sistemin ilk senesinde çocuklar okula oyuncaklarıyla gelince, rapor alınmıyla okula başlama yaşı velilere bırakıldı. İlkokul öğretmeni N.A. sistemin değişmesiyle okulda yaşadığı durumları şöyle anlatıyor: “ Bu sistemin hiçbir olumlu yanı yok. 5.sınıf öğrencisi ortaokul öğrencisi olamaz. İlkokulda bir öğrencinin okuldaki ilk 3 senesi oyun zamanıdır. 4.sınıfa gelince öğrenci bilgi almaya başlar ve 5.sınıfta aldığı bilgileri uygulamaya başlayarak ortaokula hazır hale gelir. Bu yaşlarda, bir sene bile çocuğun psikolojik ve algı durumunda büyük fark yaratır. Bu yüzden 5.sınıf öğrencisi henüz ortaokul öğrencisinin olgunluğunda olamaz. Bunların yanı

sıra, öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden sonra branş öğretmenlerine alışmaları için 4. ve 5.sınıf vardı, bu sistemle bu süreç tek yıla düştü. 5.sınıfa aynı okulda devam eden öğrenciler teneffüslerde yanımıza geliyor “Öğretmenim, size yardım edeyim” diyorlar, bu aslında “Sizinle kalmak istiyorum” demek. 4+4+4 sistemi eğitime yapılan darbedir.” İlkokulun ardından ortaokula geçişte yaşanan durumu ise ortaokulda branş öğretmenliği yapan B.A. “ 4+4+4 eğitim sistemi bir sorun olarak başladı, çünkü çocukların gelişimini tam olarak tamamlayamadan okula başlaması söz konusuydu. En basitinden, tuvalet eğitimini bile tam olarak almayan çocukların sınıflara oturtulması ve onlardan okumayazmayı öğrenmelerinin beklenmesi büyük bir sorun olarak sınıf öğretmenlerinin karşısına

çıktı. Bunların ardından küçük yaşta ilkokula başlayan çocuklar, ortaokula da erken yaşta geçmiş oldu. Yaş olarak kimi büyüktü kimi küçüktü. Uzun bir süre çocuklar arasındaki yaş dengesini sağlayamadık. Ortaokula geçme yaşının da küçülmesiyle, 5.sınıfa giden öğrenciler ve öğretmenleri ciddi sorunlar yaşadı. Öğrenciler derslere adapte olmakta zorlandılar, çünkü birden kendilerini 10 ders ve 10 farklı öğretmen içinde buldular. Bu sistemle gelen tek iyi şey TEOG sınavı oldu. Bu sınav sistemi çocuklar için iyi oldu çünkü öğrenciler SBS VE OKS gibi tek sınava tabii kalmıyor. Öğrencilerin kendi okullarında ve kendi sıralarında sınava girmesi ve 40 dakikalık test çözümünden sonra diğer sınava geçerken 20 dakika ara olması, çocukların daha rahat olmasını sağladı.” diyerek yeni sistemi değerlendirdi.

Hızlı karar, eksik adalet

Karaman’da 10 çocuğa cinsel istismarda bulunan 54 yaşındaki Muharrem B. yargılandığı davanın ilk duruşmasında 508 yıl 3 ay hapis cezasına çarptırıldı. Türkiye ceza sistemine göre hızlı sayılabilecek yargılama sürecini Avukat Ceren Şimşek Ünivers’e değerlendirdi

Öznur Uşaklılar

Ensar Vakfı’na bağlı kayıt dışı yurtlarda, 2012-2015 yılları arasında 10 çocuğa cinsel istismarda bulunan öğretmen Muharrem B. hakkında mahkeme 508 yıl 3 ay hapis cezası verdi. Karaman Ağır Ceza Mahkemesi’nde görülen davada sanık “çocuğun nitelikli cinsel istismarı”, “hürriyeti tahdit”, “kasten yaralama” ve “müstehcen görüntüleri izletme” suçlarından yargılandı. Cinsel istismarın Ensar Vakfı’nın Karaman’daki kayıt dışı yurtlarında yaşanması, toplumsal infiale neden oldu. Vakfın Başkanı İsmail Cenk Dilberoğlu suçun bireyselliğiyle ilgili açıklamalar yaparken, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu ve vakfın sponsorluğunu yapan Turkcell vakfı destekledi. Türkiye’deki davaların büyük kısmı zaman aşımına uğradığı için davanın tek duruşmada tamamlanması tartışma yarattı. Avukat Ceren Şimşek, dava sonucunun yeni suçlara zemin ve mekân hazırladığını söyledi. Şimşek’in deyimiyle Karaman davasında hızlı karar verilmesinin sebebi, iktidar destekli kurumların bir an önce gündemden düşmesi ve bu dosyanın kapanması.

Cezanın hangi amaçla verildiğini düşünüyorsunuz?

Tecavüzü hangi ceza sona erdirebilir?

Karaman’da verilen ceza, davadaki diğer sorumluları aklamak amacıyla verilmiş bir ceza. Sanık Muharrem B.’nin cezalandırılması, cinsel istismarın sonunu getirecek bir ceza değil. Aksine bu suç fiilinin örtbas edilmesi, suçun göz ardı edilmesidir. Eylem sonrasında uygulanan suskunluk politikası, yeni suçlara zemin ve mekân hazırlayacaktır. Mahkemelerin Türk Ceza Kanunu’na göre görevi suç işlenmesini önlemektir. Cezanın caydırıcı olması için suça ortak olan herkesin yargılanması ve gerekli cezayı alması gerekir.

Davada siyasi partilerin müdahillik talepleri kabul edilmezken otuza yakın baroyla Ensar Vakfı ve KAİMDER müdahil edildi. Müdahil edilmenin gerekleri nelerdir?

Müdahil olmak için o suçtan zarar görmek gerekir. Ensar Vakfı ve KAİMDER’in bu iddiası mahkeme tarafından kabul gördü. Mahkeme suçtan zarar gördüklerine ikna oldu ve bu nedenle onları davaya müdahil etti. Ancak bu tarz davalar toplumsal travma yaratan davalardır. Sadece bir kişiyi ya da kurumu etkilediği iddia edilemez. Bu alanda çalışma yapan sivil toplum kuruluşları da bu davalara müdahil olabilmeli.

Pek çok haber kaynağı, sanığın tam ismini ve soyadını vermemeyi tercih etti. Bazılarıysa sanığın fotoğrafı ve daha önce öğretmenlik yaptığı okulun adını verdi. Hukuki açıdan bunun doğrusu nedir? Öncelikle, henüz ceza kesinleşmedi. Yargıtay süreci var. Eğer dosya süresinde temyiz edilmez ise o zaman kesinleşir. Masumiyet karinesi nedeniyle “Suçu ispat edilene kadar herkes masumdur.” Buna göre Muharrem B.’nin cezası kesinleşene kadar M.B. ya da Muharrem B. olarak kullanılması doğrudur.

Kayseri’de tecavüz edildiği için intihar eden Cansel’in davasında ve bu davada yargılama süreci hızlı ilerledi. Kararın bu kadar hızlı verilmesinin nedenleri neler olabilir?

Çocuk istismarı davalarında hızlı yargılama önemlidir; ancak hukuka ve usule uygun bir şekilde yapıldığı takdirde. Karaman davasında hızlı karar verilmesinin sebebi, iktidar destekli kurumların bir an önce gündemden düşmesi ve bu dosyanın kapanması.

Valilik davanın devam ettiği süre boyunca Karaman il sınırları içerisinde basın açıklaması, gösteri, eylem vb. yapılmasını yasakladı. Karar, bu davaya özgü bir durum

mu? Valiliğin böyle bir hakkı var mı?

Anayasa’nın 34’üncü maddesine göre; herkes önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Buna göre, dava sürecinde yapılan basın açıklaması ve gösteri eylemleri için hiçbir kurum ve kuruluşun önceden izin alması zorunlu değildir. Valilik 2911 sayılı kanuna göre, bazı durumlarda yasaklama yetkisine sahiptir; ancak bu yetkiyi anayasaya aykırı kullanamaz.

İstismar Ensar’ın kayıtsız evlerinde yaşandı. Bu nedenle vakfın sorumlu tutulması gerekmiyor mu, evlerin kayıt dışı olması hukuk açısından neden sorun yaratmıyor? Ensar Vakfı ve KAİMDER bu suçların işlenmesinde başından sonuna kadar sorumlu. Göz ardı etmiş, örtbas etmeye çalışmış, gerekli denetlemeyi yapmamış ve yasaya aykırı olarak kurulmuşlardır. Çocuklar cinsel istismara Ensar Vakfı’nın evlerinde uğrarken vakıf bundan sorumlu değil demek, hukuksuzluktur. Ensar’a üç maymunu oynatmak iktidar ilişkilerinin sağlamlığından kaynaklanıyor. Yoksa sadece Ensar Vakfı değil, İl Milli Eğitim Müdürü, Vali ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı’na kadar bu eylemden sorumlu olan herkes yargılanmalıdır.

Bombalı saldırıların ardından yayın yasakları medyada daha görünür hale geldi. Bu davaya da Karaman Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yayın yasağı getirilmişti. Düşünceyi açıklama ve yaymayla basın hürriyeti açısından yayın yasaklarını nasıl yorumluyorsunuz?

Yayın yasakları en başta basın hürriyetine aykırı. Basın, dördüncü kuvvet olarak tanımlanmaktadır çünkü basın halkın olup bitenler hakkında tam ve doğru biçimde bilgilendirilmesiyle hükümetler, kurumlar, örgütler ve her düzeydeki yetkililerin halka karşı ve halk tarafından denetlenmesini sağlayan bir araç. Halkın gerçekleri öğrenmesini sağlamak gazetecilerin görevleri. Bununla beraber, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin Aralık 1976 tarihinde Handyside Davası’nda aldığı karar, “Düşünceyi açıklama özgürlüğü sadece hoş giden veya zararsız ya da tepki yaratmaz sayılan haber veya fikirler için değil; devlete veya halkın bir kısmına ters düşen, şoke eden ya da üzüntüye sevk edenler için de geçerlidir. Çoğulculuk, hoşgörü ve yeniliğe kucak açma bunu gerektirir ve bunlar olmadan demokratik toplum olmaz” şeklindedir. Tüm bu evrensel karar ve anayasaya göre, basın üzerinde yapılan kısıtlamalar haksız ve hukuka aykırıdır.

Türkiye’de işçi hareketleri

1835’te Anadolu’da kurulan ilk fes fabrikasıyla daha önce tarım alanında çalışan işçi modelinden fabrikada çalışan işçi modeline geçilmiş oldu. O zamandan günümüze süren emek-sermaye kavgasının toplum içerisinde değişim modellerini inceleyelim ve yakın tarihdeki iktidar-işçi ilişkilerine yakından bakalım

Arda Aydın

Anadolu’da 1900’lü yılların başında 600 yıllık Osmanlı İmparatorluğunun yerini alacak yeni bir rejim arayışları vardı. 19 Mayıs 1919’da Kurtuluş Savaşı’yla başlayan mücadele 29 Ekim 1923’de Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle son buldu.

Türkiye’de Sosyalizmin temelleri

Yeni rejim arayışları sırasında Osmanlı’dan beri varlıklarını sürdüren küçük sosyalist gruplar da örgütlenme içerisindeydi. İrtihat ve Terakki Cemiyetine muhalefetten Çarlık Rusya’ya sürgün edilen Mustafa Suphi ileride Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk Sosyalist Partisini kuracaktı. Daha sonra sürgünden kurtulan Suphi ve arkadaşları 10 Eylül 1920’de Bakü’de Türkiye Komünist Partisi’ni kurdular. Bu dönemde Mustafa Kemal ile iletişime geçerek kurtuluş mücadelesine destek verdiler. Ancak Suphi ve arkadaşlarının Trabzon’da öldürülmesinin ardında Kazım Karabekir’in olduğu iddiaları Komünistler ve Kemalistler ara-

sındaki gerginliğin temeli olarak tarihe geçti. Türkiye’de sosyalizm mücadelesi 1960 yılına kadar TKP adı altında devam etti. Ancak 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra sosyalistler, 1961 yılında Türkiye İşçi Partisi’ni kurarak siyasi varlıklarını bu parti altında yürüttüler.

Türkiye’de işçi hareketleri

Sendika.org yazarı Mahmut Üstün, Praksis dergisinde yayımlanan bir makalesinde, Türkiye’deki işçi sınıfını şu sözlerle tanımlıyor, “Türkiye işçi sınıfının ana gövdesini kamu sektöründe çalışan işçiler oluşturmuştur. İşçi sınıfının ana gövdesi bu anlamda devlet mülkiyeti üzerinde yükselen “kolektif burjuvazi” ile özel mülkiyet üzerinde yükselen klasik burjuvaziden daha önce ve daha yoğun bir ilişki içine girmiştir. Bu durum işçi sınıfının mücadelesinde devlet kavramını oldukça önemli hale getirmiş ve işçi sınıfının devlete bakışını da önemli ölçüde belirlemiştir. İşçi sınıfı – devlet ilişkisi, özellikle de kamu sektöründe çalışan işçiler açısından 1980’li yıllara kadar gayet ılımlı bir ilişki görünümündedir. Bu durum

Türkiye’deki işçi hareketinin gelişim seyri açısından son derece önemli bir etken olmuştur.” Peki 1980’den sonra ne oldu da işçi sınıfı – devlet ilişkisi bozuldu. 12 Eylül 1980 Askeri Darbesinin komutanı Kenan Evren, sıkıyönetim ilan ettikten hemen sonra işçi sınıfının 1960’lardan beri yükselen siyasi ve sendikal örgütlerini dağıttı. Başta DİSK yöneticileri olmak üzere işçi sınıfı önderleri ya yurt dışına kaçtı ya da sıkıyönetim komutanlıkları önünde uzun kuyruklar oluşturarak darbeye teslim oldu. Böylece 12 Eylül yıllarca pasifliği koruyacak bir işçi sınıfı yaratmış oldu.

Önemli yapı taşları

Adalet Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi iş birliği ile 1970’in ortalarına gelindiğinde, çalışma yaşamını ve temel sendikalar mevzuatını düzenleyen 274 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası ile 275 sayılı Sendikalar Yasası’nda değişiklik yapıldı. Bunun hemen ardından 15 16 Haziran 1970’de Türkiye tarihinin en büyük işçi eylemlerinden biri İstanbul’da başlayarak tüm Türkiye’ye yayıldı. 1 Mayıs 1977’de yaklaşık 500 bin

kişinin katıldığı “kanlı 1 Mayıs” olarak anılan Disk önderliğindeki kutlama düzenlendi. Saat 19 sularında dönemin DİSK başkanı Kemal Türkler’in konuşmasının ardından çevrede bulunan binalardan kalabalığın üzerine ateş açıldı. Açılan ateşin ardından polisin kalabalığa müdahalesi sonucu 34 kişi yaşamını yitirdi yaklaşık 130 kişi de yaralandı. 12 Eylül darbesinden sonra durulan işçi sınıfı ancak tekrar 1989 bahar eylemleri ile tekrar ayağa kalkmaya başladı. 89 Baharında ilk olarak belediyelerde 40 bin işçi greve başladı, binlerce işçi yürüyüş ve gösterilerle grevci işçilere destek oldu. 600 bin kamu işçisinin de toplu sözleşme pazarlığı devam ediyordu. Bu eylemin öncüsü olarak, 1986 Kasım’ında başlayıp 93 gün süren ve 12 Eylül sonrası yapılan ilk grev olma özelliği taşıyan NETAŞ grevinin önemli rolü vardır. Bu eylemler, TÖBDER (Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği), TÜTED (Tüm Teknik Elemanlar Derneği), POLDER (Polis Derneği) gibi örgütlere bağlı kamu çalışanlarının da hareketlenmesini sağladı. 1990 Şubat ayında

yaşanan Grizu patlaması sonucu 68 işçinin ölümünün ardından Zonguldak’ta 25 Şubat 1990’da maden işverenlerini ve işçi ölümünü protesto için yapılan miting, 12 Eylül sonrası yapılan en büyük işçi gösterisi oldu. Türk İş genel eylem kararı almasıyla 4 Ocak 1991’de madencilerin tarihi Ankara yürüyüşü yaklaşık 100 bin işçinin katılımıyla başladı. Yürüyüş, 8 Ocak’ta sendika ile hükümetin anlaşması sonucunda bitirildi. 1994’de 5 Nisan kararları olarak bilinen ekonomik kriz paketine karşı Türk-İş, Hak-İş, DİSK ve KÇSP 20 Temmuz 1994’te genel eylem kararı aldı, eylemlere binlerce işçi ve kamu çalışanı katıldı. Ankara mitinglerinin en kitleseli Emek Platformu tarafından 24 Temmuz 1999’da mezarda emeklilik yasa tasarısına karşı yapıldı. Türkiye’nin dört bir yanından 400 bin emekçi emeklilik yaşının 60’a çıkarılmasını engellemek için Ankara’da toplandı. 1 Mayıs kutlaması 1993 yılında İstanbul’da yapıldı, 1996 yılı 1 Mayıs ise 100 bin işçinin katıldığı dev bir gösteri oldu. Ve o tarihten itibaren 1 Mayıslar işçi sınıfının en kitlesel gösterileri olarak kutlanmaya devam ediyor.

Madencilerin yolu Soma'da

Soma Holding'e ait Gürmin Enerji A.Ş.'nin aldığı Yeni Çeltek maden ocağını kapatma kararı, madende çalışan 300 işçiyi ve Maden İş Sendikası'nı harekete geçirdi. Suluova'da bacaların örülmesi sebebiyle maden ocağını tamamen kapatarak işçileri Soma'ya götürmek isteyen yetkililere tepki gösteren işçiler, ocağın kapatılmaması için eylem yaptı

Ece Orus

Amasya Suluova'da kapatılma kararı alınan Yeni Çeltek Maden İşletmesi'nde çalışan maden işçileri, ocağın kapatılması kararını tepkiyle karşıladı. İşçiler, Nisan ayının başlarında açlık grevine başladı. Yeni Çeltek Maden İşletmesi'nin 220 işçisi, yerin 1200 metre altında açlık grevine devam ediyorlar. Grevin sekizinci gününde 220 işçiden 34'ü rahatsızlanarak hastanede tedavi altına alındı. İşçilerin sağlık durumlarının iyi olduğu belirtildi. Türkiye Maden İşçileri Sendikası Genel Başkan Yardımcısı Gülahmet Güven, "Genel Başkanımız Nurettin Akçul ile birlikte yerin 1200 metre altında

açlık grevinde olan işçilerimizin yanına indik. İşçilerimizin son durumu çok iyi değil, madendeki üç işçi rahatsızlanmasına rağmen tedaviyi kabul etmiyor. İkna etmeye çalıştık. Fakat mücadelemiz sonuçlanana kadar gerekirse burada ölürüz dediler. İstedigimizi elde edene kadar açlık grevimiz devam edecek. İşçilerimiz sadece şekerle suyu karıştırıp içiyorlar" dedi. Maden Ocağı'nın kapatılması kararının ardından, Amasya-Samsun Karayolu'nda eylem yapıldı. Eylemde işçiler ellerindeki dövizlerle yürüyerek slogan attı. Maden-İş Sendikası önderliğinde yapılan eyleme maden işçilerinin yanı sıra CHP Amasya Milletvekili Mustafa Tuncer, Merzifon Belediye Başkanı Alp Kargı, Suluova Belediye Başkanı Fatih Üçok,

Suluova Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Turgut Aksu, AK Parti Merzifon İlçe Başkanı Hasan Çilez, işçilerin yakınları ve aileleri destek verdi. Maden İş Sendikası Genel Başkan Yardımcısı Gülahmet Güven ise işletmenin kapatılma kararına tepki göstererek, "Bu işletmeyi çalışmak için devraldılar ama işletmeyi bugün kapatma kararı aldılar. Çalıştıracaklarsa çalıştırsınlar, çalıştırmıyorlarsa bırakıp gitsinler. Kapatma kararı bu bölgede ateşin sönməsi demek, ama Yeni Çeltek geçmişteki şanlı eylemleriyle bellidir. Bugünden itibaren eylemlere tekrar başlıyoruz. Sonucu nereye giderse gitsin, biz bu bedeli ödemeye hazırız" dedi.

Soma Davası'nda son durum Manisa'nın Soma ilçesinde,

13 Mayıs 2014 tarihinde 301 madencinin hayatını kaybettiği faciayla ilgili Akhisar Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülme-ye devam eden ceza davasının yedinci duruşmasının dördüncü oturumu 15 Nisan tarihinde yapıldı. İddianamede "olası kastla öldürme" suçunun dayandırıldığı "Ocak ayında olaydan önce süregelen yangının göz ardı edildiği" iddiasının yanlışlığının, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nden (MTA) gelen raporlarda yangın olmadığının ortaya çıkmasıyla ispatlandığını ileri süren tutuklu sanıklar, tutukluluk hallerinin kaldırılmasını talep etti. Tutuklu sanıklardan Soma Kömür İşletmeleri A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Can Gürkan, olayla ilgili görevini

yapmadığı için ölüme sebebiyet veren birileri varsa cezalandırılmalarını talep ederek, "Uzun süredir devam eden yangını görmezden geldiğim iddiasıyla olası kasttan yargılanıyorum. Eğer ocakta aylardır yangın olduğunu bilip çalışmaya devam ettirdiysem, akıl hastalığıyla ilgili TCK 32. maddeden yargılanmam gerekir" diye konuştu. Daha sonra Mahkeme Başkanı Aytaç Ballı, ara kararı açıkladı. Buna göre, 6 tutuklu sanığın tutukluluk hallerinin devamına karar verildi. Ayrıca, Türkiye Kömür İşletmeleri ile Soma Kömür İşletmeleri A.Ş. arasındaki yazışmaların 2009 yılından itibaren istenmesi, MTA'dan gelecek analiz ve bilirkişi raporlarının beklenmesi kararlaştırıldı. Duruşma, 14 Haziran'a ertelendi.

En diptekiler

Ülkelerindeki iç savaştan kaçıp Türkiye'ye sığınanlarla Geri Kabul Anlaşması kapsamında Türkiye'ye getirilen mülteciler, kayıtsız çalıştırılan işçilerin büyük bir çoğunluğunu oluşturuyor. Deri Tekstil Kundura İşçileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Başkanı ve Kurucu Üyesi Yalçın Yanık mülteci işçilerin, işverenlerin Türkiyeli işçilere karşı kullandığı ucuz işçi kozu olduğunu vurguluyor

Öznur Uşaklılar

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) Nisan 2016'da yayımladığı rapora göre Suriye, Afganistan, İran, Irak ve Somali Türkiye için mülteci kaynağı ülkeler arasında yer alıyor. Suriye, 2.749.149 mülteciyle bu ülkeler arasında ilk sırada geliyor. Bu sayı, Geri Kabul Anlaşmasıyla birlikte artarken, birçok mülteci hâlâ güvencesiz şartlar altında çalıştırılıyor. Çalışma izni ve sağlık sigortası olmayan mülteci işçiler, resmi işçilerin faydalanabildiği haklardan yararlanamıyor. Günümüzde, uzun mesai saatlerine düşük ücret de eklenince zorluklar katlanarak büyüyor. Osmanlı zamanında Afrika'dan getirilen kölelerin torunlarından olan Yalçın Yanık, pek çok dernek ve sendikayla bir araya gelerek mülteci ve yerli işçiler arasında dayanışma kurmaya çabıyor.

Şartlı izin yönetmeliği

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), 15 Ocak 2016'da Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik'i yayımladı. Yönetmeliğe göre, geçici koruma kaydı yaptırdıktan altı ay sonra Suriyeli mülteciler için çalışma başvurusunda bulunulabilecek. Mülteciler, kayıtlı oldukları illerde çalışma-

bilecek; ancak mevsimlik işçiler için yönetmelik esnetilebilecek. İş yerlerindeki mülteci işçilerin oranı Türkiyeli işçilere oranla en fazla yüzde 10 olacak. Başvuru tarihinden önce dört ay süreyle Türkiye İş Kurumu (İş Kur) üzerinden yapılan ilanlarla aynı pozisyon için bir Türkiye yurttaşı bulunmazsa, yüzde 10'luk kota esnetilebilecek. Asgari ücretin altında ücret ödemeyi yasaklayan yönetmelik, izin dışı işçi çalıştıran işverene 3.536 TL, işçiyeysse 881 TL para cezası uygulayacak.

Kaçış tercih değildi

Aslen Afrika kökenli olan Yanık, 40 senedir İzmir'de deri işi yapıyor. Afrikalılar gibi Suriyeli mültecilerin de kendi rızalarıyla Türkiye'ye gelmediklerini söylüyor. Yaşam standartlarının dönemin iktidarı tarafından belirlenmesine karşı Yanık, "Kültürümüz, dilimiz ve geçmişimiz bizden alındı. Rengimizden başka hiçbir şeyimiz yok" diyerek Afro Türkler Derneği'yle olan bağını anlatıyor. Mülteci dayanışmasıyla ilgili Halkların Köprüsü Derneği, Mülteci-Der, İzmir Müzisyenler Derneği ve mültecilerle bir araya gelerek yaptıkları paneller ve basın açıklamaları Yanık'a göre nefret söylemlerinin azalmasına katkıda bulunuyor.

Esnek üretim politikası

Deri Tekstil Kundura İşçileri

Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Türkiye'deki işçiler arasında sınıf dayanışması yaratmak ve iş güvencesi sağlanmak hedefiyle çıktığı yolda yaklaşık on yılı geride bırakmış. Esnek üretimin hayatımıza soktuğu parça başı iş, taşeron ve yarı zamanlı iş, Yanık'ın deyimiyle emek sömürüsünün en yoğun olduğu işler. Suriyeliler de bu işlerde çalışan işçi sınıfına Suriye iç savaşı sonrası yoğunlukla katılan mülteciler.

Güvencesiz iş gücü

Yanık, "Hayatta kalmak için işverenin düşük ücretler vermesine boyun eğen mülteciler emek sömürsünün yanında patronlar tarafından Türkiyeli işçilere karşı koz olarak kullanılıyor" diyor. Savaştan sırtındaki kıyafetinden başka bir şey alamadan kaçıp gelen milyonlar, bir şekilde ekonomik etkilere katılıyor. Kürtçe ve Arapça bilen insanlarla iletişime geçen ya da akrabaları burada yaşayanlar, olabildiğince Türkiye'deki sisteme uyum sağlıyor. Bornova'daki Işıkkent Ayakkabıcılar Sitesi'nin, vasıflı vasıfsız pek çok mülteci için ekmek kapısı olduğundan bahsediyor. Yaklaşık 30 bin Türkiyeli işçinin çalıştığı bu yerde başlarda üç, beş mülteci işçinin çalışmasının tepki görmediği ancak sayının kısa sürede arttığını ekliyor. Tüm sürecin büyük sermayeyi beslemek olduğunu söylerken, ucuz işçi olarak görülen mültecilerin ve ücretleri

mülteci şantajıyla düşülen yerli işçilerin sömürüden aynı oranda zarar gördüğünü belirtiyor.

Havasız, parasız, sigortasız

Ayakkabıcılar Sitesi'ni ayrıntılarıyla sorduğumuzdaysa, sigortasız işçiliğin en çok olduğu iş yerlerinden biri diyor Yanık. 30 bin işçinin yaklaşık yüzde 95'i sigortasız diye de ekliyor. Devletin denetim mekanizmalarının yeterli işlemesini, işverenlerin ekmeğine yağ sürmek olarak tanımlıyor. Kimyasallara maruz kalıp havasız ortamda çalışan işçiler, sigortasızlıkla son darbeyi yemiş oluyor. Üstelik Yanık'ın dediği üzere, çalışanların büyük oranı çocuk yaşıta. Çoğu, annesi babası iş bulamadığı için orada. Ailesi çalışmasına rağmen çalışanlarsa uzun saatlerle düşük ücretlere çalıştırılanların kanıtı.

"Eşit işçi, eşit ücret"

Ayakkabıcılar Sitesi'nde birim başına 5 TL alan işçiler, mültecilerin daha ucuza çalışmaya mecbur bırakılmasıyla 2-3 TL'ye dahi ürünleri satamaz oldular. İşverenler için fırsata dönüşen savaş, mülteciler ve yerliler arasında sürtüşmeye neden oldu. Yanık da dernek olarak tam da bu noktada devreye girdiklerini ifade ediyor. "Eşit işçi eşit ücret diyerek çıktığımız yolda işçiler arasında örgütlenmeyi sağlayarak asıl nedenin işverenin sermayesini büyütme isteği olduğunu söyledik, söylemeye de devam edeceğiz" söz-

leriyle durumun özüne ışık tutuyor.

Bayramsız işçiler

Mülteci işçilerle birlikte Türkiyeli işçilerin bilinç yenilediğinden bahsediyor sık sık. Türkiye'den Almanya'ya giden işçilerin de az çok bugün Türkiye'deki mültecilerin yaşadıklarını yaşadığını hatırlatarak değişen tek şeyin zaman olduğunun üzerinde duruyor. 1 Mayıs'ın hâlâ bayrama dönüşemediğinden yakınan Yanık, "Şu an birlik, mücadele ve dayanışma günü. Başlangıçta da uzun çalışma saatlerinden şikâyet ediyorduk, şimdi de aynı şartlarda çalışıyoruz. İnsanca çalıştığımız ve yaşadığımız her gün 1 Mayıs olsun. O gün mülteciler de kamplara götürülme endişesi duymadan alanlarda olabilirler" diyerek bitiriyor sözlerini.

Ne olmalı?

İşyeri denetiminin tüm işçi temsilcilerini kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği vurgulayan Yanık, işçilerin kendi ihtiyaçlarına göre iş yönetmeliği çıkartmaları gerektiğinden bahsediyor. Kötü çalışma koşullarının ve iş cinayetlerini önlenmesini, işverenin ve devletin işçiyi önemsemekten aldığı kararlara bağlıyor. "Mültecileri misafir olarak gören yönetmeliğin geçici çözümlerine karşı eşit ve uzun vadeli bir yasal düzenleme gelmediği takdirde sömürü sürecek" diyen Yanık, konuya bir an önce çözüm getirilmesi gerektiği görüşünde.

Fransa'nın direnişi

Avrupa'nın en büyük üçüncü ekonomisine sahip olan Fransa'da, iş kanununa yönelik reform tasarısına tepki olarak Mart ayında başlayan eylemler hükümet karşıtı protestolara dönüştü. Ülke genelinde meslek örgütleri, sendikalar ve öğrenci birlikleri tarafından başlatılan eylemler binlerce kişinin desteğiyle devam ediyor

Ceylin Gür

Halka işsizliği azaltmayı vaat eden Cumhurbaşkanı François Hollande'ın sosyalist hükümeti, geçen ay iş kanununa yönelik bir reform tasarısı sundu. Sözü edilen tasarının, yüksek olan işsizlik oranını daha da yükselteceğini ve çalışma koşullarını kötüleştireceğini düşünen sendikalar ve öğrenci birlikleri protesto çağrısında bulundu. Ardından, çoğu öğrenci ve yeni mezunlardan oluşan eylemciler sokaklara döküldü. Günün sonunda République Meydanı'nda toplanıp çeşitli politik meseleleri konuşan eylemciler, meydana sabahlamaya başladılar. Dünya basınında "Nuit Debout" olarak anılan hareket, onuncu gününde Fransa'nın diğer kentlerine ve Brüksel, Barselona, Berlin gibi komşu ülkelerin şehirlerine de

yayıldı. Polis, 9 Nisan cumartesi günü eylemcilere gaz ve copla müdahale edince Gezi Parkı eylemlerini andıran sahneler yaşandı. En az 22 eylemcinin yaralanması üzerine, Başbakan Manuel Valls, sekiz öğrenci derneği temsilcisini görüşmeye davet etti. Başbakan Valls, pazar günü Hotel Matignon'da kurulan müzakere masasında gençlik, eğitim ve çalışma bakanlarıyla birlikte yerini aldı. Öğrencilere "Hükümet sizi dinliyor. Gençlerin kaygılarını anlıyor" mesajı veren Valls, iş arayan yeni mezunlara ve staj yapmak isteyen öğrencilere toplamda 400-500 milyon euro'luk sübvansiyon sağlanacağını açıkladı. Ülkenin en büyük öğrenci derneği UNEF'in başındaki William Martinet, tekliflerden memnun olduklarını, ancak eylemleri desteklemeyi sürdüreceklerini ifade etti. Tasarı tepkiler üzerine yumuşatılsa da öğrenciler tasarının iptali için

eylemlere devam ediyor. Charlie Hebdo saldırılarında gösterdiği tutumla halkın gözünde yükselen Cumhurbaşkanı François Hollande, bu kez sosyalist görüşleri sebebiyle ona oy veren seçmenlerinin desteğini kaybetmeye başladı. Hafta içinde Guardian gazetesine konuşan hareketin basından sorumlu sözcüsü 26 yaşındaki Jocelyn, Hollande'i "İnsanlar artık gerçekten bıktı ve yoruldu. Bu duygu yıllarca gelişti. Hollande'in sol için söz verdiği fakat yerine getirmedeği her şey bıktırdı. Bu olağanüstü hal durumu, yeni gözetim yasaları, adalet sistemi

Nuit debout eyleminden bir kare

ve güvenlik sorunu..." sözleriyle eleştirdi. Son zamanlarda yapılan anketlerde ise Alain Juppé ve Fransa eski cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy yükseliş gösteriyor. Nuit Debout eylemine gençlik

örgütlerinin yanı sıra sendikacılar, otonom gruplar, akademisyenler, Sans Papiers gibi mülteci hareketleri, çok sayıda kitle örgütü ve temsilcileri destek veriyor.

En büyük veri sızıntısı

Tarihin en büyük veri sızıntısı olan Panama Belgeleri'nde 11,5 milyon veri sızdırıldı. Veriler, Panama'da bulunan Mossack Fonsenca adlı kurumdan Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu ve Almanya'nın Süddeutsche Zeitung gazetesine iletildi. Sızdırılan verilerin niteliğine dair ve siyasal sonuçları üzerine Dağ Medya Kurucusu ve veri gazeteciliği eğitmeni Pınar Dağ ile bir söyleşi gerçekleştirdik

Çağrı Çınar

Mossack Fonsenca'nın sızıntıdaki rolü nedir?

Belgeler sızdırılınca hep birlikte öğrendik ki Mossack Fonsenca bir hukuk firmasıymış. Şirketin verdiği hizmetler arasında kıyı bankacılığı ve şirketlere hukuki danışmanlık da bulunuyor. Bu şirketlere verdiği hizmeti de yıllık olarak faturalandırıyor, ayrıca varlık yönetimi yapıyor. Benim de basından okuyarak daha detaylı şekilde öğrendiğim üzere şirketin ticari sicili Panama'da. Ancak şirket dünya genelinde operasyon yapabiliyor. Şirketin sitesinde 42 ülkede toplam 600 kişilik bir ekibin bulunduğu belirtiliyor. Kurumun aynı zamanda dünyanın farklı noktalarında satış yetkisi de var. İsviçre, Kıbrıs, Virgin Adaları gibi "vergi cenneti" olarak bilinen bölgelerde yoğun faaliyet gösteriyor. Mossack Fonsenca, kıyı şirketlerine hizmet sunan dördüncü en büyük şirket. Bunun yanı sıra 300 binden fazla şirketi farklı düzeylerde temsil ediyor.

Belgeler nasıl incelendi?

Belgelerin ve kayıtların Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler

Konsorsiyumu ve Almanya'nın Süddeutsche Zeitung gazetesine iletildiğini biliyoruz. Gazete, belgeleri Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Konsorsiyumu'yla paylaştı. Konsorsiyum da belgeleri BBC, Guardian ve Le Monde gibi güvenilir gazete ve televizyonlara incelemeleri için gönderdi. Toplamda 78 ülkede, çoğu gazete ve televizyon kanalı olmak üzere, 107 medya kuruluşuyla paylaşılan belgeler, yaklaşık bir yıl boyunca 370 gazeteci tarafından doğrulanıp irdelendi. Geçtiğimiz günlerde ICIJ, kullanılan araçlar ve çalışma şekilleri ile ilgili bir sunum paylaştı. Sunum bize kapsamlı bir "mühendislik" çalışmasının yapıldığını gösteriyor.

Sızdırılan belgelerin içeriğinde neler var?

Emekli olmuş ya da hala görevde olan bazı ülke liderlerinin isimleri vergi cennetleri belgelerinde yer alıyor. 2 milyar dolarlık şaibeli para transferi Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in yakın çevresi tarafından gerçekleştirilmiş. 500'den fazla banka küresel işlemlere aracılık etmiş.

Belgelerde ünlü kişilerin isimleri geçiyor mu?

Evet geçiyor. Doğrudan veya yakınları-aileleri üzerinden anılan bazı liderler var. Bunlar; Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Pakistan Başbakanı Nawaz Şerif, Ukrayna Devlet Başkanı Petro Poroşenko, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad, İzlanda Başbakanı Sigmundur David Gunnlaugsson, eski Libya Devlet Başkanı Muammer Kaddafi, eski Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek ve eski Irak Başbakanı İyad Allavi'dir. Türkiye'den ise şahıs henüz duymadık ancak 103 şirketin olduğu belirtildi.

2010'daki Wikileaks ve 2013'teki Edward Snowden sızıntılarıyla karşılaştığımızda neler söyleyebiliriz?

Öncekilere kıyasla sızıntının daha büyük olduğunu biliyoruz. Wikileaks resmi Twitter adresinden belgelerle ilgili yaptığı açıklamalarda şu ifadelere yer verdi: "Panama Belgeleri, Rusya ve eski SSCB'yi hedef alan OCCRP (ABD Organize Suç ve Yolsuzluk İhbar Etme Projesi) tarafından hazırlandı" ve "USAID (ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı) ile Soros (Vakfi) tarafından finanse edildi" ve "ABD yönetimi Putin'e yönelik Panama Belgeleri saldı-

rısını doğrudan finanse ederek kendi erdemini ciddi anlamda baltalıyor." Wikileaks ayrıca Panama sızıntılarının kamuoyuna duyurulması için çalışan gazetecilere de "Kimi iyi gazeteciler var ama dürüstlük örneği değil" demişti.

Sızıntının nasıl siyasal sonuçları olabilir?

Sonuçları 3 Nisan'da yayımlanmaya başladığından itibaren esasen görmeye başladık. Panama Belgeleri'nde en çok şirketi bulunan ülkeleri ve şirketlerin sayılarını bilmekte fayda var. İsviçre: 38 bin 435, HongKong: 37 bin 919, Panama: 15 bin 895, Lüksemburg: 10 bin 848, İngiltere: 9 bin 670, Birleşik Arap Emirlikleri: 7 bin 271, Bahamalar: 4 bin 987, Uruguay: 4 bin 909, Rusya: 4 bin 198, Çin: 3 bin 213, ABD: 3 bin 72. Bu ülkelerin ortak yönleri var. Adil vergilendirmeyi demokrasinin temeli olarak görüyorlar, ancak bu ülkelerde de demokrasi açığı devasal boyutta. Gündeme yansıyan açıklamalar ve operasyonlarda da görüyoruz ki belgeler çoktan ciddi krizler doğurmaya başladı. Örneğin İzlanda, Britanya, Şili, Fransa, Rusya, Ukrayna, Arjantin, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Brezilya,

Kanada, Norveç ve İsveç dahil birçok ülkede skandalları ve soruşturmaları tetikledi. İzlanda'da merkez sağ İlerici Partili Başbakan Sigmundur David Gunnlaugsson istifa etti. Belgeler ayrıca, Britanya Başbakanı'nın babası Ian Cameron'ın ve Muhafazakar Parti'nin diğer önde gelen üyelerinin Mossack Fonsenca'nın müşterileri olduğunu açığa çıkardı. Ukraynalı milliyetçileri, belgelerin, 2014'te ABD destekli darbenin ardından iktidara gelen Devlet Başkanı Petro Poroşenko'nun vergi ödemekten kaçmak için varlıklarını bir offshore hesabına taşıdığını açığa çıkarmasının ardından bir soruşturma talebinde bulundu. Belgeler ayrıca Arjantin Devlet Başkanı Mauricio Macri'nin Bahamalar'daki bir offshore şirketinin müdürü olarak görev yapmış olduğunu gösteriyor. ABD'deki ve Britanya'daki gazeteler, Guardian gazetesinin haberini, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'le bağlantılı kişilerin milyarlarca dolarlık offshore anlaşmalarına bulaşmış olduğu iddialarına odaklamasıyla birlikte, ifşaatları Rusya karşıtı bir şekle getirip çarpıtmaya çalıştı. Reuters ise, Guardian'ın iddialarıyla ilgili haberinde, bu ayrıntıları doğrulamayacağını yazdı.

Toprağı uyandıran çocuklardık

Yaşam Müzesi adını verdiği yerde karşısındaki ilkokuldan ilham alarak Köy Enstitüleri'ni yâd ediyor Muharrem Yılmaz. Hayatının en önemli beş yılını geçirdiği Malatya'daki Akçadağ Köy Enstitüsü, hâlâ yoluna ışık tutuyor. Orada aldığı eğitim sayesinde ürettiğini tüketmeyi öğrendiğini söylerken buruk bir sesle ekliyor: "Ne zaman Köy Enstitüsü denilse içimden bir şey kopar"

Muharrem Yılmaz kitap okurken

Öznur Uşaklılar

Elazığ'ın Ağın nahiyesine bağlı Modanlı Köyü'nde doğan Muharrem Yılmaz, köyünden okumak için çıkan ilk kişi. 90'lı yaşlara yaklaşırken, Köy Enstitüleri'ni hayatının her anında taze tuttuğunu söylüyor. Enstitülere adım atmasını sağlayan babası Karabekgil'in İbrahim'le eğitmeni Kemal Cumhur, Yılmaz'ın sözlerinde yeniden hayat buluyor. İlkokul beşinci sınıftan sonra yolunun Köy Enstitüleri'yle kesişmesi Yılmaz için "çalışmak, üretmek ve tüketmek" demek. Oradaki gelenekle bir şey yapmadan durmanın imkânsızlığı Yılmaz'ı yazmaya, elişi yapmaya, okumaya, kısacası üretmeye sevk ediyor.

Kafdağı'nın ardı

Yılmaz, üretim okulu diye adlandırdığı enstitüde beş yıl süren eğitim sonrası, kendi deyimiyle Kaf Dağı'nın ardını görüyor. Çiçeği burnunda bir öğretmenden cınarlığa erişi de bu köyde edindiği deneyimler sayesinde oluyor. Elazığ'a yüz elli kilometre uzaklıkta olan köyden köyün bağlı olduğu ilçeye bile katır sırtında ancak iki günde gidiliyor. Yılmaz Köy Enstitüleri'ne katılmak için yalnız çıktığı yola katırcı Reşo Ağa'yla devam ediyor. İki günlük seyahatin sonunda Biricik Köyü, muallimine kavuşuyor. Yalnızca beş köylü Türkçe biliyor.

Ne okul ne de öğretmenlerin kalacağı bir yer yok. Köylülerin yardımı Köy Enstitüleri'nden gelen deneyimle birleşince caminin bir bölümü okula dönüşüyor. Köylü Türkçe, Yılmaz ise Zazaca bilmiyor. Köyün bekçisi ve muallimin yardımıyla çocuklar bir ayda Türkçeyi öğreniyor. Sonrasında Muharrem muallim Hoşmat Köyü, Harput gibi Elazığ'a bağlı yerleri aydınlatmaya devam ediyor. Harput Yetiştirme Yurdu'nda okul müdürüyle yaşadığı sürtüşme sürgün edilmesine neden olsa da Yılmaz öğretmenliği bitmeyecek bir dava olarak görüyor.

Mücadele yılları

Manisa Sarıgöl, oradan da Salihli derken mücadeleye geçen yılların ardından Yılmaz, İzmir'e yerleşiyor. Yaşadıklarını gözden geçirince Köy Enstitüleri diyor Yılmaz "Türkiye'nin ikinci bağımsızlık mücadelesidir". Kurtuluş Savaşı'nda dünya milletlerine karşı tam bağımsızlık mücadelesi verilirken, Köy Enstitüleri köylü çocukların da okuyabileceğini ağalara kanıtıyor. Ancak, Türkiye için kaldıraç olan enstitülerin kapatılması Yılmaz'ın deyimiyle bu savaşın kazanılmasını önlemiş. Kapatılıp yerine molla okullarının açılması da işin tuzu biberi olmuş. "Üretmeden tüketmekle yol almanın sonucu tarım ülkesiyken saman ithal etmektir" diyor Yılmaz.

Siyasi dinin temeli

Molla okullarından doğan geleneğin bugün din ve siyaseti birleştirdiğinden bahsediyor Yılmaz. Dinin yaşamın içinde olduğunu belirtirken, okulun hedefinin öğretim olduğunun altını çiziyor. Aynı şekilde "Maarifte siyaset olmaz" diyerek Demokrat Parti (DP) yönetiminin enstitüleri kapattığını hatırlatıyor.

Köyden köye

Köy çocuğunun okuması ağaların tepkisine neden olurken, Yılmaz'a göre güç dengelerinin değişme ihtimali öğretimi kararttı. Maariften çıkan çocukların okuyup aydınlanması, çıkar sahiplerinin keyfini kaçırdı. Toplumun kalkınmasını hedefleyen bir çağ, toplumu karanlığa itenler tarafından kapandı.

Demokrasi tohumu

Cumartesi öğleden sonraları okul meydanında toplanan herkes birbirini eleştirme, haftayı değerlendirme hakkına sahip. "Ayda bir defa değişen okul başkanından öğrencilere, müdür muavininden müdüre herkes şikâyet ya da övgülerinden bahseder. Müdürün öğrenciden bir fazlası ya da eşitlik bir durum yoktur" diyor Yılmaz eleştirinin gelişimi desteklediğini vurgulayarak. Hasan Âli Yücel'in, sofralarında yemek yediğinden bahsederken "Öğretmenlerin sofrasında değil bizim yanımızda" diyor Yılmaz.

Ya olmasaydı?

On beş yıl sürmesi beklenirken dönemin siyasi çerçevesi tarafından kapatılan enstitüler, Türkiye'nin kendi kendine yetebilen ülkelerden biri olmasını sağladı. Yılmaz'ın "Ürettiğimizi tükettik" diye açıkladığı proje, günümüzde okuryazar oranının geldiği noktayı da etkiledi. Bugün tarım ürünlerinin ithal edilmesinin tam da bu sistemin kapatılmasının sonucu olduğunu söylerken, Yılmaz soruyor: "Enstitüden çıkan öğretmenler olmasaydı bugünkü öğretmenler kimler tarafından yetiştirilmiş olacaktı?"

Üretimin devamı

Birkaç yıl önce Bornova Kültür Merkezi'nde elişi eserleri için sergi açan Yılmaz, yeni bir sergi daha açmayı planlıyor. Yaşam Müzesi dediği anı odasının büyük bir alanını makrome işleri kaplıyor. Fotoğraf çerçeveleri, nazarlıklar ve süs eşyaları ağaç tohumları ve boncuklarla Yılmaz'ın ellerinde bir araya geliyor. Üretme alışkanlığını aldığı eğitimle besleyen Yılmaz, elişinin yanı sıra yazıyor. Biriktirdiği anıları ve deneyimlerini döktüğü sayfalar, kendilerini tarihe kazıyor.

Tarihin tanıkları

Yılmaz'ın bize aktardığı gibi öğretmenlik, azim işi. Onun öğretme sevdasıyla, öğrenmeye çalışan çocukların bir araya gel-

mesi kitap olup çıkıyor ellerinden. Dört yıllık deneyim, Taşa Yazılan Dilekçe Muallim-i Biricik adıyla yaklaşık dört yıl önce Yılmaz'ın kitapları arasına katılıyor. İlk yayımladığı kitabıyla da kendi köyü Modanlı'ya Dünyü Yaşamak Güzel adıyla hayat veriyor. Altı yıl önce basılmış bu kitabı artık bulmak mümkün değil. Elinde kalan son kitabı sakladığını, kendi göremese bile belki ileride yeniden basılabileceğini söylüyor tebessümle. Köydeki yaşamı anlattığı kitap, dönemin kültürünü belgeliyor. Şimdilerde Yılmaz iki kitap üzerinde çalışıyor. Biri şiir diğeri ise anılarını yazdığı bu kitaplar tamamlandığında geçmiş bugüne yazılacak. Ancak, "Kitap işi pahalı bir iş" diyerek emeğinin karşılığını yeterince görmediğinden yakınıyor Yılmaz. Basılamama ihtimaline rağmen yazmaktan vazgeçmeyeceğini söylüyor.

Filizler ağaç oldu

Çocuklarından ikisi doktor biriye öğretmen olan Yılmaz, okuttuğu her öğrenciyi çocuğum diyerek anıyor. Görev yaptığı yerlerdeki çocuklarını daha sonra da takip ettiğini belirterek öğrencileri arasından orman mühendisi, veteriner, hâkim, banka müdürü ve öğretmenlerin çıktığını söylüyor gururla. O devrin çocukları bugünün çocuklarını yetiştirdiği için, nesilleri emeğinin bir parçası olarak görüyor.

Erol Egemen, kendisi, şahsen...

Çoğu kişi Erol Egemen ismini Kaan Çaydamalı ve Mete Avunduk'un hayatlarını konu alan, 2010 yapımı Kaybedenler Kulübü filmindeki “Kim lan bu Erol Egemen?” repliği ile duydu. Erol Egemen aslında bir grafiker, hayali bir karakter ile alakası yok. İşte Erol Egemen, kendisi, şahsen...

Ecem Çokan

Ayn Rand'ın Atlas Vazgeçti adlı romanındaki karakterlerin her zaman kurduğu bir cümle var; “Peki kim bu John Galt?”. “Kim bu Erol Egemen?” de buradan esinlenerek mi yıllardır dillere pelesenk oldu?

Bu lafın çıkış noktası “Kaybedenler Kulübü” radyo programı. Şu şekilde bir olay oldu: Bir akşam Kaan, Mete bize yemek yemeye geldiler eve. Bu meşhur barbunya akşamı. Hep beraber oturuyoruz masada, Kaan barbunyayı gördü 2-3 kaşık aldı tabağına, Mete de aldı. Bunlar ağızlarına bir attılar anında tükürdüler. O zamanlar evliydim ve eşimin yemekleri çok güzeldi. Barbunyayı da tam benim istediğim gibi biraz şekerli yapıyordu. Tabii bu şekerli vaziyet Kaan ve Mete'nin hiç hoşuna gitmedi (gülüyor). Ondan sonraki ilk programda da “Ya barbunyaya bu kadar şeker konur mu? Biz, Erol Egemen öyle seviyor diye barbunyayı reçel gibi yemek zorunda mıyız? Kim lan bu Erol Egemen?” diye bu geyiği başlattılar. Onun dışında bir şey değil bu, tamamen o akşamki hayal kırıklıklarının bir ürünü. Ondan sonra zaten ne zaman bir hayal kırıklığıyla karşılaşalar topu bana atmaya başladılar “Kim lan bu Erol

Egemen?” diye. “Peynirli poğaç a istedim, kıymalı çıktı, leş gibi soğan vardı içinde. Kim lan bu Erol Egemen?” tarzında sürekli bana sataşıp durdular. Olay bundan ibaret.

Çoğu insan sizi Kaybedenler Kulübü filminden, özellikle “Kim bu Erol Egemen” repliğiyle biliyor. Bu artık çok klişeleşti. Bunun yanı sıra Erol Egemen'in grafiker olduğunu biliyoruz. Asıl merak ettiğim soru şu grafikerliğiniz neden özellikle 6:45 kapaklarıyla anılıyor? 6:45 hayatınızın neresinde duruyor?

6:45 hayatımın bir bölümünde oldukça yer aldı ama aslında benim bir reklam ajansı geçmişim var. Uzun yıllar reklam ajanslarında çalıştım. Emekli olduktan sonra da “Kaan ben geliyorum hazırlan” dedim. O da “İyi hadi gel” dedi. Şimdi kitap kapaklarıyla, dergilerle, şunlarla bunlarla takılıyoruz işte.

İnsanların emekli olunca kendilerini sürekli bir sahil kasabasına yerleşmiş, akşamüstü rakısını içerken hayal eder gibi bir huzur zamanı mı 6:45 sizin için?

Tam da öyle değil aslında. Ama şu var ki insan hem keyif aldığı işi yapıp hem de para kazanıyorsa ne mutlu ona. Dolayısıyla benim

de yapmak istediğim bu. Yine dışarıdan birtakım işler alıyorum ama beni anlayabilecek insanlarla çalışmayı tercih ediyorum. Yani sahil kasabasındaki bir ev olmasa da en azından keyifle yaptığımız işlere ulaşmak için bu yolu seçtim.

29 Mart'ta bir Twitter'a “Mimarların grafik heveslerine bayılıyorum... Umarım mimarlıkları bu heveslerinden daha iyidir!” tweetinizi gördüm ve bir eleştiri sezdim. Neye, kimlere, hangi işlere eleştirir?

Evet doğrudur. Son zamanlarda bir

takım işlerde mimarlar bir şeyler ortaya çıkarıyor. Grafik elemanlarına da ihtiyaçları oluyor. Fakat bunları kendileri çözümlüyorlar ve tabii ki bir grafikerin çözümü gibi olmuyor. Biz grafikerler nasıl mimarlık yapmıyorsak onların da mimarlık yapmalarını, mümkünse grafikerliğe çok bulaşmamalarını tavsiye ediyorum. Olay tamamen bundan ibaret.

Her Salı Standart FM'de 21.00 ve 22.00 arasında “Ben, kendim, şahsen...” adlı bir radyo programınız var. Bu nasıl başladı?

Niye “Ben, kendim, şahsen” dedim çünkü Kaan ve Mete Kaybedenler Kulübü programı boyunca benim adıma birtakım insanları konuşturup orda sanki ben konuşuyormuşum gibi abidik gubidik hikayeler uydurmaya başladılar. Sonra Standart FM kurulunca orada da aynı şeyi devam ettirdiler. Benim de orada program yapmam söz konusu oldu. O zaman dedim ki “Ben bu programın adını “Ben, kendim, şahsen” koyacağım çünkü benim adıma bir sürü insanları orada konuşturttunuz, ben kendisi olayım yani ben, kendim, şahsen olayım.”

Solda Ecem Çokan, Sağda Erol Egemen

Cannes mı, Oscar mı?

Bu yıl 69.'su düzenlenecek Cannes Film Festivali tüm dünyada heyecanla bekleniyor. Festivallerin lokomotifi olarak anılan Cannes, sinemaya verdiği değer bakımından Oscar'ı geride bırakıyor. Sinemaseverlerin hâlâ kafasını kurcalayan soru ise “Cannes mı, Oscar mı?” sorusunun cevabı her geçen gün daha çok netleşiyor

Ceylin Gür

Günümüzde dünyanın en prestijli film festivallerinden biri olarak kabul edilen Cannes Film Festivali'nin tarihçesi 1930'ların sonuna dayanır. Philippe Erlanger'in o zaman Fransa Eğitim ve Güzel Sanatlar Bakanı olan Jean Zay'den isteği üzerine Zay, Venedik Film Festivali'ne rakip olabilecek uluslararası kültürel bir organizasyon kurmaya karar verir. İlk festivalin 1939'da Cannes'da Louis Lumière'in başkanlığında düzenlenmesi planlanmıştı ancak ilk festival savaştan dolayı 20 Eylül 1946'da başladı.

Oscar'ın gölgesinden sıyrıldı

Festival zamanla Avrupa'da sinema adına yapılan en önemli girişimlerden biri hâline geldi. Birçok seyirci tarafından popüleritesi nedeniyle Oscar ödül

töreniyle karşılaştırılrsa da sinemaya verdiği değer bakımından her zaman prestijli duruşunu korudu. Bir filmin en iyi film Oscar'ını alabilmesi için Los Angeles'taki bir ticari sinemada en az bir hafta gösterilmiş olması şartı vardır; ancak Oscar'ın aksine Cannes Film Festivali, filmlerin uluslararası planda ilk defa meydana çıkışlarına ev sahipliği yapar ve gerek jüride gerek film seçkisinde Afrika'dan, Asya'dan, Avrupa'dan ve dünyanın birçok farklı yerinden gelen insanlar ve filmler yer alır. Başka bir deyişle, Oscar daha çok Amerika'yı temsil ederken Cannes tüm dünyanın temsilcisi olabilir. Cannes'da seçici jüri sinemanın önde gelen isimlerinden oluşun ve her sene değişen bir gruptur, ancak Oscar'ın jürisinde yüzlerce akademi üyesinin söz hakkı vardır. Bu yüzden Cannes'da sinemaseverlerin beklentileri gerçekleşir. Örneğin Pulp Fiction, Sex Lies and Vide-

otape, Wild at Heart, Mulholland Drive, Barton Fink, Henry Fool gibi Amerikan sinemasının seçkin filmleri bile en iyi film Oscar'ını alamazken Cannes Film Festivali'nden ödülle ayrılmışlardır. Festivalden ödülle ayrılan filmler arasında kötü bir filme rastlamak pek olası değildir. Bu yüzden, Cannes Film Festivali'nden ödülle ayrılan filmler tartışma konusu olmazken, Oscar heykelciği kucaklayan yönetmen ve oyuncular yıllarca tartışma konusu olabilir. Tüm bu tartışmaların ardından, sosyal medyada göze çarpan yorumlara bakılırsa, gerek ticari ve politik kaygıları gerek tekdüze film seçimi ve filmlere olan önyargılı tutumu nedeniyle Oscar, sinemaseverlerin güvenini kaybetmeye başladı. Cannes ve Oscar ayrımındaki bir diğer noktaya değinilecek olursa Türkiye yapımı filmler Oscar'da aday olmaktan öteye geçemezken, Cannes, Türkiye sinema-

sına her geçen sene daha çok veriyor. Cannes Film Festivali, yıllar boyunca bizim görmezden geldiğimiz Türk filmlerine bile şans tanıdı. Birçok kaliteli filmi ödüllendirerek yönetmenlere, uluslararası platformda tanınma şansı verdi. 1982'de Yılmaz Güney'in “Yol” adlı filmi Altın Palmiye ödülünü kucaklamıştı. “Yol” filmi Cannes Film Festivali'nde ödül alan ilk Türk filmiydi. 2003 yılında Nuri Bilge Ceylan, “Uzak” filmiyle En İyi Erkek Oyuncu Ödülü'ne layık görülmüştü. “Duvara Karşı” filmiyle ünlenen Türk-Alman yönetmen Fatih Akın 2007'de “Yaşamın Kıyısında” filmiyle En İyi Senaryo Ödülü sahibi olurken, 2012'de Rezan Yeşilbaş “Sessiz” filmiyle kısa film kategorisinde Altın Palmiye kazanmıştı. Cannes Film Festivali'nde en çok ilgi gören film ise 2014 yılında Nuri Bilge Ceylan'a Altın Palmiye kazandıran “Kış Uykusu” filmi oldu.

Bu yıl Cannes'da bizi neler bekliyor?

11-22 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilecek olan festival Woody Allen'in Cafe Society isimli filmiyle açılacak, festivalde Ken Loach, Christian Mungiu, Pedro Almodovar, Jim Jarmusch ve Dardanne Kardeşler'in son filmleri Altın Palmiye için yarışacak Bu sene festivalin afişini, Yeni Dalg a akımının en önemli temsilcilerinden biri olan Jean-Luc Godard'ın ünlü filmi Le Mépris süslüyor. Jüri başkanı George Miller'a eşlik edecek isimler de belli oldu. Cannes Film Festivali'nin bu yılki jürisi sinema dünyasına ses getiren isimlerden oluşuyor. Bu yıl jüri koltuğuna yazar ve yönetmen Arnaud Desplechin, oyuncu Kirsten Dunst, oyuncu, yönetmen ve senarist Valeria Golino, oyuncu Mads Mikkelsen, yönetmen ve senarist László Nemes, oyuncu ve şarkıcı Vanessa Paradis, yapımcı Kattayoon Shahabi ve oyuncu Donald Sutherland'i oturacak.

Oyuncu, müzisyen, reçelcibaşı: Teoman Kumbaracıbaşı

Kendi tabiri ile o bir oyuncu, müzisyen ve reçelcibaşı. “Acaipademler” ile gerçekleştirdiği konserlerde ve çıkarttığı albümlerde Marshall Planı ve Budala- Puşkin, J. Prevert, Zahrad, Pir Sultan Abdal, Baudelaire, Ingeborg Bachmann gibi efsane şairlerin dizelerini şarkılaştırıyor. Tam bu noktada hayatının bu üç bölümüne kısa bir misafirlik gerçekleştiriyoruz. Teoman Kumbaracıbaşı ve “Acaipademler”e doğru kısa bir yolculuk...

Ecem Çokan

Seçtiğiniz şairlerin ve şiirlerinin özel bir nedeni var mı?

Var. Anıları daha çok, benim şahsi yaşantımdaki anılarla, şairlerin anlatıkları hikayeler arasında paralellikler ve benzerlikler olması. Veya hiç yaşamamış olduğum şeyler. Yaşamamış anılar ya da yaşanamayan anıların kendisini ifade ettiği için, o açıdan beni etkileyen, dönüştüren, kafamı açan, tatmadığım, bilmediğim dünyaları gösteren şairleri seçmeye özen gösterdim.

“Acayip adam” Pir Sultan Abdal’ın eleştirdiği insana söylediği söz. Eski bir söyleşinizde sık sık kendinizi eleştirdiğiniz için grubun ismi “Acaipademler” olmuş. Bu eleştiriler neler, hangi doğrultuda, bu eleştirilerin temaları ve içerikleri neler?

İnsanın insanlaşma süreci bitmez. Yani insanın yaptığı hatalar aslında hatadan ziyade biraz tecrübedir. İnsan kim ve nereye evrilmesi gerekiyor konusu doğal akışına bırakılamayacak kadar hassas bir şey. Kaygusuz da, Pir Sultan da, Antonio Machado da, Pablo Neruda da hangi büyük şairi alırsanız alın o eksiklikleri tamamlamaya yenilemeye değiştirmeye ve daha insan nasıl olunabilir bunun aslında bir haritasını gösteriyor. Kendinizi eleştirirken bunu acımasızca yapmak zorunda değilsiniz. Eleştirinin kendisi, yerine daha iyi bir şey koyabiliyorsanız bir mana taşır. Bu yüzden eleştiri şu demek değil “Ben berbat bir insanım o yüzden de böyleyim”. Siz daha insan nasıl olabilirim diye uğraşırken karşılaştığınız eksiklikleri size dostunuz söyler. Bizim eleştirilerimiz yapıcı yönde bu sebepten hep bu nedenle yapıcı.

Bu söylediklerinizden birbirine çok yakın bir grup olduğunuz çıkarımını yaptım. Nasıl bir dostluk sizinki?

Aynen öyle. Çünkü siz bir şey çalışıyorsunuz o size gelip “Sen ne biçim çalışıyorsun” demiyor ki. Enstrümana vurarak size cevap veriyor siz o cevaba göre başka bir konum alıyorsunuz. Hiçbir zaman ideal insanın kendisine ne olduğunuz bilemeyeceğiniz ama oraya doğru yürüyoruz. Orada dostlarınızla yaptığınız çalışmalarda sizi eviren, değiştiren, dönüştüren

ne varsa bunları kabul ediyoruz. Biz birbirimize karşı çok saygılıyız. Bir-birimizin çaldığı şeylere karşı da çok saygılıyız. Ama bir arkadaşım beni uyaramayacaksa o zaman o arkadaşlığın ne önemi var? “Acaipademler” işte bu demek. Biz eleştirmeyi hiç bırakmayacağız ama eleştiriyoruz derken de yerine daha iyi bir şey koyuyorsak eleştirebiliriz. Kırgınlık, ses yükseltmek ya da kızgınlıkta bir şey söylemek gibi durumlar olmadı. Biz sadece güzeli yapmak istemiyoruz. Biz hakkın kendisini yapmak istiyoruz. Yani hak ettiği şeyi yapmak istiyoruz. Sözü hak ettiği müziği hak sözcüğünü tanırsal anlamda kullanmıyorum hak sözcüğünü adalet anlamında kullanıyorum - . Yaptığımız müziğin gerçekliğin kendisini güzelleştirmek ve bunu adaletle dağıtmak üzerine olduğu kabaca söylenebilir.

Konu hak ve özgürlüğe gelmişken, Türkiye ortamında bu iki sözcüğün son zamanlarda eğreti durduğunu düşünüyorum. Türkiye’de size göre en büyük eksiklik nedir? Özellikle siyaseti ve müziği bir arada görürsek. Ülkenin eksikliğini bir cümlede özetleyebilecek birikimde olduğumu düşünmüyorum. Anadolu’nun kendi-

ne ait bir sürati var ve bu sürat hiç değişmiyor. Ne cumhuriyetle, ne AKP ile ne de başka bir partiyle değişti. Anadolu toplumlarının evrimleşme süreçleri var. Ben Anadolu’ya 10.000 yıllık bir perspektiften bakmayı tercih ediyorum. Osmanlı, Cumhuriyet, 80 iktidarı, AKP –son dönemdeki hükümetin- perspektiflerinden bakmak isteyen insanlar var. Bunun yeterli olmadığını düşünüyorum. Bir “Göbekli Tepe” konuşulurken ülkemizde bu perspektifin 10.000 yıllık olması gerekir.

Söylediklerinizden yola çıkarak ben karşımda pozitif bakmayı bilen biri görüyorum karşımda. Fakat röportajda “Dünyada ve ülkemde bu kadar kötü şeyler olurken ben gülemem, güleç bir adam değilim bu yüzden” dediğinizi gördüm. Kendinizi gerçekte nasıl görüyorsunuz?

Gerçekçi görüyorum, öyle bir insanım. Büyük hayalleri olan gerçekçi biri. Sadece hayallerimle ilgili çalışmalar yaptım ama gerçekçiliğimi hiçbir zaman kaybetmedim. Çünkü bir insana hayalperest damgasının vurulmasının sebebi gerçekçiliğidir. Hayalperest insan aptaldır. Aptalın kökü abdaldır, abdalın kökü bedeldir. Yani bedel ödeyen kişiye abdal deni-

yor. Siz o bedelleri kendi kendinize ödersiniz. Çünkü gerçekliği bir kez anlamış olan bir insanın gerçeklik dışında yapabileceği bir şey yoktur. Toplumun realitesi nedir, kaç, neden bölünmüştür, ne olmuştur, hangi süreçlerden geçmiştir bunların farkına bir kez vardıldıktan sonra siz buradan geri dönemezsiniz.

Oyuncu ve müzisyenliğiniz dışında bir de “reçelcibaşı” sıfatınız olduğunu öğrendim. Hatta o konu basında biraz karışmış. Yalanladığınız halde “Sektörü protesto etmek için pazarda reçel satıyor” diyen bile olmuş. Bu işin aslı nedir?

Kesinlikle yalan. Bu bir protesto değil tercihti ve istediğim işti. İnsanlar neye inanmak istiyorsa inanabilir çok da buna ayıracak zamanım yok

Limon, acı portakal ve kaktüs reçelleri de yapıyor musunuz ve bunları da satışa sunacak mısınız. Kaktüs reçeli nasıl bir şey? Çok güzel. Kaktüs ve şekerden yapılıyor. Kaktüsün bir meyvesi var. Tek tek iğnelerini temizlemek gerekiyor, çok sert bir çekirdeği var ve çok zahmetli bir iş. Benim yaptığım her şey çok zahmetli işler; müzik, oyunculuk, reçel. Önümüzdeki sene tekrar

pazara çıkacağım. “Teo’nun Reçelleri” tescilli bir marka oldu. Bu bir bireyin kendisiyle sona erecek bir şey. Birey bitince kartelleşmeyecek, büyümeyecek, devasa olmayacak, endüstrileşmeyecek. Hayatını idame ettirecek kadar bir ekonomik alan yaratacak. O ekonomik alanı yaratırken etik, ahlaki bütün unsurları koruyacak. Koruyucu madde olmayacak, çabuk tüketilmezse bozulacak vs. İyi ve doğal bir ürün bozulur. Bütün bunlarla birlikte çocukların rahatlıkla tüketebileceği ve piyasadaki abur cubur, korkunç glikozla dolu şekerlemelere ve tatlılara karşı bir alan açmaya çalışıyorum.

Süt reçelinizin üzerinde “El Rey del Dulce de Leche” yazıyor. Bu “Süt Tatlısının Kralı” demek. Kaktüs, acı portakal ve limon için ne tür bir isim düşündünüz?

Limon reçelinin mesela adı “El Pajaro de Dulce de Limón”. “Pajaro” kuş demek aslında. Limon reçeli baharın habercisi gibi. Gerçekten hayal ettiğim ne varsa, hangi isim varsa kimseye sorgulatmadan, tutar mı tutmaz mı kaygısı gütmeyen yapıyorum. “Acaipademler” ismini nasıl bulduysak her zaman inandığım şeyi reçellerime de yazıyorum. Üstünde de içindikiler yer alıyor: süt, reçel, emek, özen ve iyi niyet. Başka hiçbir şey yok.

Düşlerin ardındaki özgürlük tutkusu

Bundan yaklaşık elli yıl önce, Mayıs ayında Fransa’da alevlenip tüm dünyayı etkisi altına alan 68 olayları sırasında geçen *Düşler, Tutkular ve Suçlar* filmi, öğrencilerin seslerini duyurmak için kendilerine dayatılan politik değerlere başkaldırmalarını ve kendilerini keşfetme yolunda geçirdikleri cinsel özgürlüğü anlatıyor. 68 olaylarına tanıklık eden Fransız müzisyen Pierre Delorme, anlattıklarıyla bizi o dönemin atmosferine alıp götürüyor

Ceylin Gür

Yönetmen Bernardo Bertolucci, izleyicileri sokakların devrim haykırışıyla çalkalandığı 1968 yılının Paris’ine götürür. Henüz ilk sahnede ucuz film gösterimi yapılan ve sosyalist öğrencilerin kendilerini kültürel olarak geliştirdiği Cinémathèque’in kurucusu Henri Langlois’nın görevden alınmasını protesto eden öğrencilerle karşılaşırız. Bu sırada bildiri okuyan oyuncular, gerçekte de aynı protesto sırasında bildiri okuyan kişilerdir. Bertolucci, 68 baharından alınan gerçek, siyah-beyaz görüntüleri bu sahneye ekleyerek geçmiş ve şimdiyi bir araya getirir. Protestolar sırasında, sinema tutkusuyla Paris’e sürüklenen Amerikalı öğrenci Matthew (Michael Pitt), Isabelle (Eva Green) ve erkek kardeşi Theo (Louis Garrel) ile tanışır. Isabelle ve Theo’nun anne-babaları tatil için evden gittiğinde, Matthew evlerinde onlarla kalmaya başlar. Dönemin gençliği sokaklara dökülüp eylem yaparken, bu üç genç evde ünlü müzisyenler ve yönetmenler hakkında uzun tartışmalara girerler ve birbirlerine sinema soruları sorarak bilemeyece cinsel cezalar vererek, birbirlerini tanımaya başlarlar. Kendilerini dış dünyadan soyutlayıp hayali bir dünyada yaşamaya çalışsalar da politik gerçeklikten asla kaçamazlar. Filmin bir sahnesinde artık sevgili olan Isabelle ve Matthew yolda yürürken bir dükkânda, televizyon ekranında Paris’in her tarafında yaşanan ayaklanmaların haberini görürler. Isabelle televizyon izlemenin saflık olduğunu söyler ve arkasını döner, bu kez de sokağa dağ gibi yığılmış olan eylemcilerden kalan pankartlarla karşılaşır. Filmin en ilginç tarafı ise sinema tarihine çokça göndermeler yapan Bertolucci’nin, filmdeki sinema övgüsünü dışa vurmak için seçtiği yoldur. Filmin sahneleri, Jean Seberg, Greta Garbo ve Marlene Dietrich gibi ünlü sinema oyuncularını barındıran siyah-beyaz film dönemindeki sahnelerle iç içedir. Filmin sonunda, daha çok Burjuva sınıfını temsil eden Isabelle ve Theo’nun, evde kendilerine yarattıkları balonun içinden sıyrılıp “Fransız” kaldıkları dış dünyaya atılmaları etkileyici bir biçimde işlenir. Filmde de geçtiği gibi sokak, evin içine girer. Protestolar sırasında Theo ve Isabelle çatışma sırasında ellerine molotof kokteyli alıp polisleri atacakken, Matthew “Hayır, biz bu değiliz” diyerek kardeşlerden ayrılır ve kendi yoluna devam eder. Kardeşler ise birlikte koşarak molotof kokteyli polisleri atar ve ardından kaçarlar. Polisler büyük bir şiddet içinde coplarla kalabalığa saldırmaya hazırlanırken protestonun sesi alçalır ve kapanış

Düşler, tutkular ve suçlar filminden bir kare

sekansında Edith Piaf’ın “Non, Je ne regrette rien” (Hiçbir şeyden pişman değilim) şarkısı yükselir. Film Isabelle ve Theo’nun, kendi dünyalarından dışarı sıyrılmamak için direnseler de politikaya kayıtsız kalamayıp kendilerini sokaklarda, eylemlerin tam ortasında bulmasıyla sona erer. Filmin başından sonuna dek yan tema olarak işlenen ve en vurucu tarafı olan final sahnesiyle izleyicide merak uyandıran Mayıs 68 olaylarında neler yaşandı?

Yasaklamak yasaktır: 1968 Paris

Vietnam Savaşı’nın dorukta olduğu ve Cezayir’in şiddetli ayaklanmalarla çalkalandığı 68 ilkbaharında, duvarları şu sloganlar doldurmuştu: “Yasaklamak Yasaktır”, “Altaki-ler Tepeye”, “Mutluluğunu satın alıyorlar. Onu geri çal”... Batı’nın kapitalist ülkelerinden biri olarak kabul edilen Fransa’da, 1968 baharında gençlerin içinde devrim umutları ateşlenmeye başlamıştı. Nanterre Üniversitesi’nde Daniel Cohn Bendit önderliğinde öğrenciler emperyalizm karşıtı gösteriler düzenleyince dekan, fakülteyi idari olarak tatil etti. Buna karşılık protesto hareketi ertesi günden itibaren Sorbonne Üniversitesi’ne ve Quartier Latin’e sıçradı. Sorbonne’u işgal eden öğrenciler, cop ve göz yaşartıcı gaz kullanan polise “Çok Geç CRS (Toplum polisi) Sorbonne tapınak değildir” diye haykırdılar; özgürlükçü ve eleştirel siyasal ideallerini savunmak için direndiler. Quartier Latin’de polise karşı barikatlar kuruldu; polis şiddeti öylesine baskındı ki bu yüzden hayatını kaybeden gençler oldu. Ardından Odeon Tiyatrosu işgal edildi, Renault fabrikaları greve gitti. Gençlik hareketi, Paris’in ardından tüm üniversitelere yayıldı. Dünyanın en refah ülkelerinden birinde yaşayan

gençlik, emperyalizme başkaldırıyordu. Öğrenciler, politikanın yanı sıra erkeklerin de kız yurtlarına giriş hakkı gibi gündelik yaşama ilişkin taleplerini de dile getirdiler. Yaşamlarını değiştirme isteğiyle sokaklara dökülen gençler, “Duvarlar sözümüzdür” diyerek cinsel özgürlüğe dair isteklerini de sloganlarla ifade ediyorlardı: “Zihninizi ne kadar çok açıyorsanız, fermuarınız o kadar çok açılıyordur”, “Ne kadar çok sevişirsem, o kadar çok devrim yapmak istiyorum. Ne kadar çok devrim yaparsam, o kadar çok sevişmek istiyorum”. Öğrencilerin, hükümete geri adım atılabildiğini gören işçiler de daha onurlu bir yaşam adına öğrenci hareketlerini desteklediler. İşçiler, kapitalizme karşı duran öğrencileri destekleyip grevlere başlayınca 68 olayları katlanarak güç kazandı. O dönemde, Fransa’nın silüetine bakıldığında fabrikaya kilitlenmiş patronlar ve fabrika kapılarında kızıl bayraklar görmek mümkündü. 1968 yılında protestolar o kadar ileriye gitti ki o sene Cannes Film Festivali’nde, Godard ve Truffaut tarafından Henri Langlois’nın görevden alınmasını protesto etmek ve olaylara destek olmak amacıyla, gösterimlerin olduğu sinemanın perdesi yerinden sökülerek festivalin yapılması engellendi. Paris’i, hatta tüm Fransa’yı çalkalayan 68 olayları, Batının birçok kapitalist ülkesinde gençleri etkisi altına aldı. Türkiye dahil birçok ülkenin üniversitelerinde gençler ayağa kalktı.

Villeurbanne Ulusal Müzik Okulu’nda şanson eğitimi veren ve 68 olaylarına tanıklık eden Pierre Delorme, sorularımıza yanıtladı.

68 hareketini esasen öğrenciler tetikledi. Peki, işçiler

olaylara nasıl dahil oldu?

Grev çağırısı işçi sendikaları aracılığıyla yapıldı. O zamanlarda işsizlik yoktu, ancak çalışma koşulları çok zordu ve ödemeler iyi değildi. Bu nedenle, işçiler de öğrencilerin hareketini izledi. Böylece "yoldaşlar" kardeşlik için fabrikalara yürüdüler, ama sadece Paris’te. İşçiler ve o dönemin burjuvazi öğrencileri arasında bağ kurmak oldukça zordu. Bence öğrenci gösterileri, olup bitenler için sadece bir semboldü.

Öğrencilerin öfkesi Charles de Gaulle hükümetine miydi, yoksa eylemleri Vietnam Savaşı ve Cezayir Bağımsızlık Savaşı’na bir tepki miydi?

Birçok şeyin kombinasyonu diyebilirim, ama Vietnam Savaşı değildi. Cezayir Bağımsızlık Savaşı ise 1962’de sona ermişti. Charles de Gaulle’den bahsedecek olursak; o artık eski bir dünyayı temsil ediyordu, yeni materyal dünyaya cevap vermiyordu ve gençlik artık yaşlı bir adamı, askeri istemiyordu.

Politik devrim beraberinde cinsel devrimi nasıl getirdi?

İki hareket de birbiriyle bağlantılı. O sırada Kadın Özgürlük Hareketi (MLF) çok aktifti. Maddi olarak, 1967’de doğum kontrol ilacının yasallaştırılmasında önemli bir rol oynadı. Gençler için yasal yaş sınırı 21 olmasına rağmen doğum kontrol ilacı için anne-baba izni gerekiyordu! Sembolik olarak yaşlıların kısıtlayıcı cinsel ahlak anlayışı, eğitimli ve serbest gençlerin özgürlük anlayışlarıyla uyuşmuyordu. Anglosaksonların pop ve rock şarkılarında ifade edilen özgürlük ve değişim arzusunun da bu değişimde payı vardı.

Gençliğin radikalleşme sürecinde onlara ilham veren,

referans olan entelektüel kaynaklar nelerdir/kimlerdir? Hangi düşünür ve yazarlar onları etkiledi?

Marksizm Troçkizm, Maoizm ve anarşizm gibi farklı akımlar vardı. İlham kaynakları arasında Jean-Paul Sartre ve Michel Foucault gibi Fransız aydınlarının sembolik figürleri vardı. Ancak o dönem için radikalleşmenin bugünkü anlamından söz etmek doğru olur mu bilmiyorum. Fransa’da kimse kimseyi öldürmek istemedi.

Fransız halkı sol düşünce eksenine nasıl kaydı?

De Gaulle daha çok 45 Zaferi’nin bir sembolü olarak kaldı. 68 döneminde hükümeti değiştirmek isteyen bir çoğunluk vardı. Sola duydukları özlem, sağcı hükümetlerin savaş konusunda izledikleri tutumdan ötürü çok güçlüydü ve sol, halka daha iyi bir hayat umudu vaat ediyordu.

Mayıs 68 protestolarına bizzat katıldınız mı?

On yedi yaşındaydım ve Lyon’da lise öğrencisiydim. Genç bir müzisyen olarak lise öğrencilerinin genel toplantılarına ve manifestolarına katıldım. Grev yapan işçileri eğlendirmek için birçok kez fabrikalarına gittim.

O dönemde bugünkü gibi bir sosyal medya oluşumu söz konusu değildi. İnsanlar nasıl bir araya geldiler?

Üniversitelerde yapılan genel toplantılar, televizyon ve radyo gibi geleneksel medya organları aracılığıyla toplandılar.

Sizce protestolar ve çevresinde gelişen olayların kazanımları neler?

Özgürlük formları, gençler ve özellikle kadınlar için özgürlük, daha serbest bir hayat, özellikle kültürel alanlar için yaratıcılık; ancak ne yazık ki bu kazanımlar günümüzde giderek sorgulanıyor.

Günümüzde Fransızlar, Mayıs 68 olaylarını nasıl değerlendiriyor?

Sarkozy gibi bazı insanlar için şimdiki Fransa’daki kötülüklerin kaynağı, başarısız bir devrim. Bazıları ise bunu dominant bir nostalji olarak görüyor, ama genel olarak o dönemden daha az konuşuluyor.

The Dreamers filmi gibi Mayıs 68 olaylarını konu edinen başka filmler önerebilir misiniz?

Philippe Garel’in Les amants réguliers ve Louis Malle’in Milou en mai filmi biliyorum. Ayrıca La Chinoise başta olmak üzere Jean-Luc Godard’ın o döneme ait tüm filmlerini biliyorum.